

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Obor: Studium humanitní vzdělanosti

Bakalářská práce

Přirozenoprávní základy práva na držení zbraní

Autor:

David Karásek

Vedoucí práce:

Mgr. Jan Maršálek, Ph.D.

Praha 2017

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27.6.2017

David Karásek

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé práce Mgr. Janu Maršálkovi, Ph.D. za soustavnou a pečlivou kritiku, které mou práci podroboval. Přinutil mne tím přemýšlet i nad věcmi, které jsem považoval za samozřejmé.

Obsah

Úvod	1
I. Základní přístup: Hobbes vs. Locke	5
1) Leviathan	6
2) Lockův stát	8
II. Regulace zbraní, její principy a metody	11
1) Privilegium vs. Právo	11
2) První okruh regulace: Kvalifikace držitele	12
3) Druhý okruh regulace: Omezení dostupných technologií	16
4) Třetí okruh regulace: Omezení místem či způsobem nošení	23
5) Čtvrtý okruh regulace: Administrativní metody	25
III. Vlivy Hobbesových a Lockových myšlenek na současné legislativní procesy	28
1) Český zákon o zbraních a střelivu	29
2) Novelizace evropské směrnice o nabytí a držení zbraní v letech 2016–2017....	31
3) Změna ústavního zákona o bezpečnosti ČR – zavedení práva na zbraň	33
Závěr	36
Vysvětlivky	38
Použitá literatura	46

Úvod

Úloha zbraní v civilizované společnosti je ožehavé téma. Jeden z předpokladů, na kterých je fungování současné společnosti založeno, je vyloučení násilí jako prostředku k dosahování cílů; současně je však zřejmé, že tento stav nelze trvale udržet bez násilného zásahu vůči těm, kteří ho narušují. Zbraň je morálně neutrálním instrumentem, který je stejně rizikový jako nezbytný – může být zneužita k páčání násilí, ale stejně tak k jeho zabránění.

Téměř všechny státy se snaží snížit rizika plynoucí z možnosti zneužití zbraní zákonnou regulací jejich držení. V některých případech tato regulace nabývá až podoby státního monopolu, tj. zákazu držení zbraní pro kohokoli kromě státních ozbrojených složek, jejichž úkolem je bránit zemi proti vnějším nepřítelům a udržovat vnitřní pořádek. V jiných případech stát ve větší či menší míře umožňuje držení zbraní i soukromým osobám pro užívání k jiným účelům.

Míra tohoto umožnění se určuje v politickém procesu. Zde se střetávají zastánci regulace, kteří ji vnímají jako prostředek ke snížení rizika plynoucího z držení zbraní, a zastánci držení zbraní, kteří argumentují těmi účely zbraní v soukromé sféře, které jsou obecně považovány za legitimní. Studium děl teoretiků společenské smlouvy může být pro tuto diskusi přínosem, neboť argumenty používané v současném legislativním procesu při obhajobě práva na držení zbraní, nebo obhajobě jeho omezení, jsou často analogické k argumentům, kterými tito filosofové zdůvodňovali nebo popírali oprávněnost použití síly, ať už jednotlivcem nebo státem. Společenská smlouva je přitom filosofickým základem koncepce moderního státu; studium teorií společenské smlouvy tedy umožňuje zformulovat zbraňovou legislativu tak, aby byla s tímto základem v souladu.

Pochybnostem je vystavena samotná otázka práva na sebeobranu, které bývá nejčastěji uváděno jako základ práva na držení zbraní. Organizace spojených národů například ve svých dokumentech neuznává nejen individuální právo na držení zbraní, ale ani právo jednotlivce na sebeobranu – v jejím pojetí má právo na sebeobranu pouze stát, zatímco individuální obrana je pouze jakýsi právní pardon, kterým stát občanu promíjí trest za násilí spáchané v sebeobraně¹. To je extrémní postoj, který v teoriích společenské smlouvy nenacházíme; i takový zastánce státu jako Thomas Hobbes uznává právo na obranu života jako přirozené a na státu nezávislé. V právních dokumentech ale nacházíme i opačný přístup. Můžeme například uvést výklad českého práva, který je téměř jako vystřižený z Lockova *Druhého pojednání o vládě*. Podle tohoto výkladu je účelem státu ochrana základních práv občanů, a k tomuto účelu jsou vydávány zákony a ustanovovány instituce k jejich vynucení. Ocitne-li se však občan v situaci, kdy jsou jeho základní práva ohrožena

a institucionální ochrana je nedostupná, musí stát připustit možnost ochrany těchto práv svépomocí; odmítnutí této možnosti by znamenalo nečinností připustit a schválit porušení základních práv, což by bylo proti smyslu zákona i proti účelu státu².

Neméně diskutovaná je otázka účelu zbraní ve společnosti a důvodů k jejich držení. Některé společnosti, jako například britská, považují držení zbraní za jev nežádoucí, a proto *a priori* zakázaný; je-li z tohoto zákazu udělována výjimka, musí žadatel žádost o výjimku odůvodnit, popřípadě důvody doložit³. Na druhé straně jsou společnosti, jako například česká, které berou držení zbraní jako součást občanských svobod; tedy něco, co by mělo být *a priori* dovoleno, a má-li to být legislativou omezeno, pak stát musí zdůvodnit omezení a doložit jejich potřebnost.

V poslední době se zejména v České republice otevírá také otázka vlivu držení zbraní na stát, a to jak ve smyslu pozitivním – zejména co se týká vnější obrany a vnitřní bezpečnosti – tak i ve smyslu negativním, zejména s ohledem vlivu přítomnosti zbraní na vládu zákona a garance právního státu.

Těmito myšlenkami se osvícenské teorie společenské smlouvy zabývají velmi podrobně, protože otázka správného uspořádání společnosti je jejich hlavním tématem. Jednou z hlavních otázek každé takové teorie je problematika donucení a násilí. Každá teorie řeší, jak ze společnosti vyloučit násilí a založit její fungování na dodržování určitých pravidel. Současně je ale každému autorovi jasné, že civilizaci nelze založit na pouhém odmítnutí násilí. Narážíme zde na klasický problém 'věžňova dilematu' – pravidla nastavená tak, že jejich všeobecné dodržování je všem ke prospěchu, ale na druhé straně jejich porušení dá narušiteli značnou výhodu na úkor ostatních. Pokud vím, nebyl zatím nalezen jiný způsob řešení tohoto problému, než mít ve společnosti určitou možnost použít násilí, která by takové lidi od použití násilí odrazovala, popřípadě byla schopna je zneškodnit. Problém je v tom, že násilí nelze jednoduše omezit účelem; je velmi obtížné dát někomu možnost použít násilí proti narušitelům zákona a zároveň zajistit, že se takovým narušitelem sám nestane. Teoretici společenské smlouvy se zpravidla snaží tento rozpor vyřešit tím, že se i tuto možnost použití násilí snaží spoutat pravidly pro jeho použití. Typickým znakem takového řešení je institucionalizace násilí, tedy vyhrazení pravomoci k použití násilí pouze určitému orgánu veřejné moci. Ten ho má používat pouze podle určitých pravidel, čímž má být zaručeno, že násilí bude používáno pouze proti narušitelům klidového stavu. Institucionalizací násilí ale vzniká další problém, který musí teorie společenské smlouvy řešit: riziko zneužití pravomoci použít násilí právě těmi institucemi, kterým byla tato pravomoc svěřena. Kromě použití násilí institucemi k tomu určenými ale všechny teorie společenské smlouvy připouštějí ještě jednu možnost použití násilí; použití kterýmkoli jednotlivcem v rámci okamžité svépomoci, pokud je cílem nedovoleného použití násilí a instituce k tomu určené nejsou v dané chvíli schopny útok

zastavit.

Díla teoretiků společnosti se málokdy zmiňují přímo o zbraních a jejich držení, i když výjimky existují⁴. Jde však pouze o ojedinělé zmínky; žádná mně známá teorie neřeší tuto otázku komplexně. Zbraně jsou nicméně s problematikou násilí velmi úzce spojeny, neboť násilí je až na výjimky instrumentální a zbraně jsou prostředkem k jeho provádění. Kromě toho jsou schopny učinit použití násilí efektivnější, a zpravidla jsou za tímto účelem již navrhovány a vyráběny. Proto lze předpokládat, že filosofovy vytyčená pravidla pro použití násilí analogicky vytyčují i pravidla pro použití zbraní; je-li v určité situaci přípustné použít násilí, pak je obvykle přípustné k tomu použít zbraň, a naopak kde použití násilí není přípustné, tam nepřichází v úvahu ani použití zbraně.

S právem použít zbraň souvisí právo zbraně k tomuto účelu nabývat a mít u sebe, nelze je však takto jednoduše dovodit. Z čistě formálního pohledu například právo na sebeobranu neimplikuje právo na zbraň, neboť obrana je možná i beze zbraně. Z praktického hlediska by však šlo o podstatné omezení práva na sebeobranu; pokud předpokládáme, že účelem sebeobrany je zachování života a zdraví, pak odzbrojení obránce podstatně snižuje jeho šanci tohoto účelu skutečně dosáhnout. Při dovozování práva na držení zbraní podle přirozenoprávních teorií je tedy také nutno brát ohled na teze obecně související s právy jednotlivce, například zda jsou podle autora tato práva jednotlivci vlastní, nebo je jejich zdrojem stát, popřípadě jak autor řeší situaci konfliktu mezi zájmem státu a individuálními právy.

Jelikož se žádné dílo společenské smlouvy nezabývá přímo zbraněmi, a použitím násilí se naopak zabývají všechny, je mimo možnosti této práce rozebrat držení zbraní z pohledu všech osvícenských teorií společnosti. Proto jsem vybral dvě z nich, které jsou nejznámější a věnují značnou pozornost problematice násilí, jeho institucionalizace a monopolizace, a také mezím tohoto monopolu. Přitom jejich pohledy na konstrukci monopolu na násilí jsou do značné míry v opozici, kdy jedna spatřuje riziko v jeho nedokonalosti, zatímco druhá v jeho přílišné dokonalosti.

Thomas Hobbes ve svých dílech *Leviathan* a *O Občanu* vykresluje vizi společnosti, kde je právo na použití násilí a prostředky k jeho realizaci koncentrováno v rukou suveréna. Vyloučení násilí ze společnosti a dodržování pravidel je zajišťováno strachem z moci, které se nikdo nedokáže ubránit. Pravidla, která by omezovala použití násilí samotným suverénem, neexistují. Riziko zneužití moci suverénem Hobbes neřeší, a v podstatě ani nepřipouští. Argumentuje tím, že v přirozeném stavu bez suveréna je všudypřítomné násilí všech proti všem, násilí páchané suverénem tedy nemůže být horší. Navíc poddaní dali suverénovi svolení k čemukoli, proto zneužití moci suverénem ani není možné. Kromě toho, ač suverén nemůže poddanému zakázat obranu svého života, může mu tuto obranu jakkoli omezit a ztížit, pokud to v zájmu státu, protože podle Hobbesovy teorie je zájem státu nadřazen zájmu občana, včetně jeho sebezáchovy.

John Locke v díle *Druhé pojednání o vládě* předestírá obraz společnosti, která se k použití násilí a držbě jeho prostředků staví zcela jinak. Lockův přístup k vládě coby instituci oprávněně použít sílu by se dal vyjádřit úslovím „*oheň je dobrý sluha, ale zlý pán*“. Odmítá vládě svěřit faktický monopol na násilí právě s poukázáním na zneužitelnost. Locke uznává potřebnost institucionalizace použití síly, ale staví tento institut na *legitimitě*. V Lockově společnosti není vláda jediný aktér, který reálně *může* použít násilí; její monopol stojí na všeobecné shodě, že vláda je jediný aktér, který to udělat *smí*. To umožňuje vládu podrobit kontrolním mechanismům, neboť ke zrušení jejího monopolu na násilí stačí, když společnost odvolá svůj souhlas. To je však pouze první krok; Locke uvažuje, že poruší-li vláda podmínky, za kterých jí byl monopol na násilí svěřen, může být odstraněna nejen odmítnutím poslušnosti, ale i použitím síly. V Lockově společnosti se tedy občané vzdávají práva použít sílu, ale ne možnosti to udělat, a to ze dvou důvodů. Za prvé, občan právo na použití síly delegoval na vládu za určitých podmínek; pokud je vláda poruší, navrací se právo zpátky k občanu. Za druhé, toto delegování není úplné; v Lockově společnosti jsou obvykle práva občana nadřazena zájmům státu (který byl zřízen právě za účelem ochrany těchto práv), občané si proto vyhrazují právo použít násilí k obraně před násilím tam, kde to monopol vlády nedokáže.

Na těchto či podobných teoriích je založen institut moderního státu, coby organizace držící monopol na použití násilí. S tímto základním principem však moderní stát převzal také obě slabá místa tohoto monopolu: riziko zneužití a neschopnost zajistit občanům absolutní ochranu. Každá civilizovaná společnost má zájem na tom, aby vyloučení násilí z mezilidských vztahů bylo co nejdokonalejší a nejspolehlivější, což vyžaduje, aby monopol státních institucí na násilí byl co nejúplnější. Zároveň se ale každá společnost, která chce být svobodná (tj. garantující individuální práva a autonomii jednotlivce) snaží co nejvíce pojistit proti zneužití státní moci, což se neobejde bez jejího omezení, a také chce občanu zajistit možnost sebeobrany tam, kde ho stát nedokáže ochránit, což implikuje možnost i oprávnění k použití násilí jednotlivcem. S těmito problémy, které viděli už osvícenští filosofové, se musí i dnes vypořádat každý stát – tak či onak.

Jedním z rysů státu, kde se Hobbesovy či Lockovy principy projevují nejzřetelněji, jsou předpisy upravující soukromé držení zbraní. Není to náhoda. Jak již bylo řečeno, zbraně jsou nástroje, bez kterých je efektivní použití násilí podstatně ztíženo až znemožněno. Stát si tak může zajistit vysokou úroveň monopolizace násilí tím, že se stane jediným držitelem zbraní. Na druhé straně, rozšíření soukromého držení zbraní může sloužit jako pojistka proti zneužití státní moci. Soukromě držená zbraň může také sloužit jako efektivní prostředek obrany proti bezprostřednímu násilí, stejně tak ale může posloužit jako efektivní prostředek k jeho páchání.

Stejně způsoby uvažování, které nacházíme u teoretiků společenské smlouvy, nacházíme i

u současných zákonodárců při diskusích provázejících tvorbu zákonů o zbraních. Vždy je tu na jedné straně snaha různou regulací zajistit, že zbraně nebudou používány k páčání nezákonného násilí, a na druhé straně respekt k právu jednotlivce na sebeobranu a obavy ze státu, který je jediným faktickým držitelem prostředků násilí. Proto může studium osvícenských děl zabývajících se uspořádáním společnosti výrazně napomoci při současných diskusích, které formují přístup státu ke zbraním a použití násilí, neboť tehdy i dnes vyvolávala tato problematika stejné otázky.

Pokusím se tedy ve své práci nejdříve analyzovat obě díla, představující dva základní směry teorií společenské smlouvy, a izolovat principy, kterými by se ve společnostech na nich založených řídila legislativa týkající se zbraní. V druhé části popíšu určité základní principy, kterými se řídí regulace zbraní v reálné legislativě, a porovnáám je s oběma teoriemi, abychom zjistili, na které z teorií je daný princip založen (popřípadě, pokud daný princip existuje v obou systémech, pak jakým způsobem je v tom či onom systému uplatňován a odůvodněn). Ve třetí části pak rozeberu současnou společenskou diskusi o právu na držení zbraní, vyvolanou změnami v právu Evropské unie a dalšími společenskými událostmi, a pokusím se v nich vysledovat Hobbesovy nebo Lockovy principy.

Základní přístup: Hobbes vs. Locke

Jedním ze základních dilemat současné diskuse o civilním držení zbraní je, zda občan má právo mít zbraň či nikoli, respektive zda je toto právo vytvořeno státním zákonem, nebo svou existencí státní zákon předchází a ten je pouze garantuje. Od toho se pak odvíjí celkový přístup státu k problematice⁵. V obecné rovině přirozenoprávní filosofie tyto dva přístupy zřejmě nejlépe vystihuje Thomas Hobbes v dílech *Leviathan* a *Man and Citizen* a John Locke v díle *Druhé pojednání o vládě*. Hobbesova teorie je klasickým představitelem absolutistického směru; tvrdí, že jakákoli práva* jednotlivce jsou výsledkem zákonodárné akce státu založeného společenskou smlouvou. Lockova teorie je klasickým představitelem liberálního směru; předpokládá, že určitá práva svou existencí stát předcházejí a účelem společenské smlouvy je jejich zajištění.

Před popisem rozdílů mezi oběma přístupy je ale nutno poukázat na jeden společný rys obou (a pokud vím, i všech ostatních) přirozenoprávních filosofí, neboť jde o rys, který se problematiky úzce týká. Všechny filosofie přirozeného práva uznávají právo snahy o sebezáchovu jako právo stát předcházející a na něm nezávislé. Zvláště je to patrné u Hobbese⁶, u kterého je právo snahy o zachování života jediné právo, které považuje za nezcizitelné a člověk se ho nemůže vzdát

---

* Mimo práva na snahu o sebezáchovu; viz níže

ani dobrovolně. Domnívám se tedy, že v rámci přirozenoprávních teorií můžeme alespoň o právu na sebeobranu uvažovat jako o právu pre-existujícím a člověku vlastním. To je důležité, neboť právě sebeobrana je nejčastěji uváděný důvod pro držení zbraní.

Leviathan

Hobbesova teorie společenské smlouvy předpokládá, že v přirozeném stavu neexistuje žádný jiný zákon než „právo všech na všechno“, vymezené pouze schopnostmi jednotlivce, tedy právo silnějšího. V Hobbesově státě si jednotlivec své přirozené právo na přežití zajišťuje tím, že s ostatními uzavře smlouvu o ustanovení suveréna. V jeho prospěch se pak vzdá všech ostatních práv, včetně práva napadat jiné a zabíjet. Suverén pak tato práva používá dle své úvahy k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu, přičemž některá z těchto práv může propůjčit zpět občanům. Obecně lze říci⁷, že Hobbes dává přednost zájmům státu před zájmy jednotlivce, neboť na moci státu závisí, do jaké míry může jednotlivec realizovat své vlastní zájmy.

Hobbes předpokládá, že v přirozeném stavu má člověk několik práv, jejichž přechod do občanského stavu naznačuje, jak by se Hobbesův stát stavěl k právu na sebeobranu a držení zbraní.

Za prvé je to právo na snahu o sebezáchovu: „*je prvním základem přirozeného práva, že každý člověk chrání svůj život a zdraví, jak jen může.*“⁸. Toto právo je podle Hobbese i ve společenském stavu absolutní a neomezené. Úmyslně zde nepíše „právo na život“, protože to Hobbes ve společenském stavu neuznává – naopak výslovně tvrdí, že suverén nejenže má právo nařídít usmrcení kteréhokoli občana; ale také že občan, ač nemůže být smlouvou zavázán k tomu, aby dobrovolně zemřel, uzavřením společenské smlouvy souhlasí s tím, že jej ostatní mohou usmrtit na příkaz suveréna⁹.

Za druhé je to právo použít jakýkoli prostředek a vykonat jakýkoli čin, který je nezbytný k zachování jeho života: „*jelikož každý člověk má právo sebezáchovy, má také právo použít jakýchkoli prostředků a podniknout jakýkoli čin, který je nutný k jeho záchově.*“¹⁰. I toto právo se technicky vzato ve společenském stavu zachovává, ale v praxi může být státem podstatně omezeno, jak vysvětlím níže.

Za třetí je to právo sám posuzovat, které prostředky a činy jsou nezbytné k zachování jeho života¹¹. Toto právo ve společenském stavu přechází na suveréna. Občan ve chvíli ohrožení má tedy právo použít jakýkoli prostředek a vykonat jakýkoli čin, který je nezbytný k zachování jeho života – suverén ale potom (a v případě preventivních opatření i předtím) rozhoduje o tom, které prostředky a které činy jsou nutné k zachování života občana.

Z práva použít jakýkoli prostředek pro své zachování by tak vyplývalo, že občan má právo

k sebeobraně použít zbraň. Takové právo ovšem lze reálně využít pouze tehdy, pokud má občan zbraň k dispozici; nemůže k obraně použít zbraň, kterou nemá. Jelikož u Hobbesa je právo činit cokoli pro své zachování úzce omezeno na situace, kdy je toto zachování ohroženo, v praxi se tím právo na zbraň pro sebeobranu zužuje na právo použít ke své obraně cokoli, co má občan po ruce. Zda občan smí držet skutečnou zbraň (ve smyslu předmět již vyrobený s úmyslem, že se jako zbraň bude používat) a mít ji připravenou pro případ ohrožení, o tom u Hobbesa rozhoduje stát, protože v jiných situacích než v situaci bezprostředního ohrožení je právě stát zdrojem veškerých práv. Stát tedy neomezuje právo občana v dané situaci volit mezi možnostmi, které má pro své zachování, omezuje však prostředky, které k realizaci těchto možností může využít.

Vnucuje se zde otázka, zda stát neporuší práva občana, když mu zbraň nedovolí s odůvodněním, že ji nepotřebuje, a občan pak skutečně zemře za okolností, kdy by tu zbraň mohl použít pro své přežití – jako například šéfredaktor časopisu Charlie Hebdo, kterému francouzská policie odmítla udělit povolení k nošení zbraně pro sebeobranu¹² a který poté zemřel při teroristickém útoku na redakci. Na to lze v Hobbesově díle nalézt dvě odpovědi.

Za prvé, absolutní bezpečnost nelze zajistit, proto to ani nemůže být suverénovou povinností. Povinnost suveréna zajistit občanům bezpečí je podle Hobbesa splněna tím, že suverén ustanoví zákony a instituce, které mají na bezpečnost dohlížet; přijde – li občan k úhoně za okolností, kterým nelze zabránit, nemůže to být vykládáno jako chyba suveréna: „*Vládce sám o sobě neposkytuje svým lidem bezpečnost jinak než skrze všeobecné zákony; svou povinnost tedy zcela splnil, pokud se snažil vydávat zákony pro blaho co nejvíce lidí, a učinit je tak trvalými, jak jen je možno, takže nikdo neutrpí ujmu, leda vlastním přičiněním, nebo kvůli okolnostem, kterým nelze zabránit.*“¹³.

Za druhé, i kdyby občan přišel k úhoně za okolností, kterým lze zabránit – tedy by šlo o chybu suveréna – je tu Hobbesův univerzální argument, že občan společenskou smlouvou autorizoval veškerá rozhodnutí suveréna; tudíž může následky jeho chyby přičíst leda sám sobě.

K držení zbraní můžeme vztáhnout i určitá další práva. Jedno z občanských práv (tedy takových, která by stát měl občanům ve společenském stavu dovolit) je podle Hobbesa právo „užívat neškodné svobody“, tedy činit věci, kterými poddaný neporušuje zákon a nezasahuje do práv ostatních¹⁴. Toto právo by se tedy dalo přeneseně vztáhnout na používání zbraní k lovu, sportu a dalším nekonfliktním účelům.

Na druhé straně, Hobbesův stát nesmí dovolit držení zbraní v takové míře, která by ohrozila jeho vlastní monopol na násilí. Moc státu nad občany podle Hobbesa má být naprostá¹⁵; stát se nesmí vzdát ani se dělit o moc donucení, a zbraně jsou podle Hobbesa instrumentem této moci – instrumentem tak důležitým, že ho v této souvislosti výslovně uvádí: „*Čtvero věcí je třeba k*

této naději (na úspěšnou vzpouru, pozn. aut.): množství, nástroje, vzájemná důvěra, a velitelé. “ ... “ Nástroji války rozumím všechny druhy zbraní, střeliva a dalšího proviantu, bez kterých ani velké množství lidí ničeho nezmuže...¹⁶“ Je tedy pravděpodobné, že stát Hobbesova typu by se snažil držet množství zbraní mezi lidmi na nezbytném minimu.

Lockův stát

Lockova teorie vychází z předpokladu, že v přirozeném stavu jsou lidé sobě rovni (protože neznáme žádná vodítka, která by umožňovala určit, kdo komu podléhá)¹⁷, a tudíž svobodní (nelze – li určit, kdo komu podléhá, musíme vycházet z předpokladu, že nikdo nepodléhá nikomu)¹⁸. Dále Locke předpokládá, že i v přirozeném stavu platí jistá pravidla, která odvozuje od lidského rozumu – jakási přirozená spravedlnost na principu „co sám nerad, nedělej druhým“ a „co vyrobíš, je tvoje“. Z takového stavu Lockovi vyplývají určitá práva, která považuje za nezávislá na možnosti vynucení – nemožnost tato práva vynutit považuje za jejich porušení, nikoli za zrušení. Je to právo na život, zdraví, svobodu a majetek: „*Stav přirozený má zákon přirozený, aby jej řídil, který zavazuje každého, a rozum, který je tento zákon, učí veškeré lidstvo, které jen chce jít k němu pro radu, že proto, že všichni jsou si rovni a nezávislí, nikdo nemá poškozovat druhého v jeho životě, zdraví, svobodě a majetku.*“¹⁹.

V případě jejich porušení v přirozeném stavu rozeznává Locke dvě situace:

V první z nich není porušení takové, aby ohrožovalo život poškozeného, nebo jeho svobodu, jejíž hodnotu Locke klade na roveň životu. V takové situaci stále trvá přirozený stav; poškozený je oprávněn si zjednat nápravu vlastními silami (neboť v situaci, kdy jsou si všichni rovni, mají také všichni stejné právo zasáhnout), stále je však vázán pravidly rozumu, která předepisují, že trest musí být přiměřený porušení a odškodnění nesmí být větší než způsobená škoda²⁰.

Jiná situace nastává, pokud porušení práv vyvolá úmyslné ohrožení života (mezi které Locke počítá i zbavení svobody). Přirozený stav, kdy je napadený ve svém jednání omezován pravidly rozumu, se mění na válečný stav, který je v mnohém podobný přirozenému stavu u Hobbesa. Ve válečném stavu má napadený neomezené právo činit cokoli, čím se může zachovat. Odvrácením nebezpečí však válečný stav nekončí; Locke uvažuje, že pokud se někdo vědomě odvrátí od pravidel přirozeného rozumu a chová se jako nebezpečné divoké zvíře, je nutno jej za ně považovat a podle toho s ním jednat – zabít, uvěznit či jiným způsobem zneškodnit²¹. Z téhož důvodu je přípustné takovou osobu uvrhnout do otroctví (i když Lockův pojem „otroctví“ bychom dnes spíše nazvali trestem odnětí svobody)²².

Přechod z přirozeného stavu do společenského se u Locka podobá stejné situaci u Hobbesa, ovšem v menší míře a s větším důrazem na zachování práv jednotlivce. Také podle Locka se člověk vstupem do společenského stavu vzdává určitých práv a přenáší je na vládu²³. Není to ovšem přenos úplný, bezpodmínečný a věčný. Obecně lze říci, že Locke klade důraz na zachování práv jednotlivce a pouhý státní zájem nepovažuje za dostatečný důvod k jejich omezení. Omezení práv jednotlivce připouští pouze tam, kde je to nezbytné pro zachování společnosti nebo zajištění jejích základních funkcí: Locke ilustruje na příkladu vojáka, který může být nucen riskovat i život, ale jeho majetek je nedotknutelný, jak i základní práva mohou být omezena tam, kde je to pro společnost nezbytné, ale pouze do té míry, do jaké je to nezbytné.²⁴ Důvodem k omezení základních práv jednotlivce je nezbytná potřeba společnosti; pouhý zájem společnosti nestačí.

Práva trestat zásah do svých práv se občan vzdává ve prospěch společného soudce, kterého ustanovuje vláda. Toto předání je úplné; za žádných okolností nemá občan ve společenském stavu právo sám soudit a trestat porušení zákona²⁵.

Právo činit cokoli, co je potřebné k zachování sebe a ostatních, může být ve společenském stavu omezeno zákonem, pokud to vyžaduje zachování společnosti. Toto Locke dále vykládá jako připuštění zákonné povinnosti riskovat při obraně státu před vnějším nepřítelem (zmněný příklad vojáka). Omezení obrany před neoprávněnými zásahy do jiných práv (zejména práva na majetek) Locke připouští tam, kde společnost zajišťuje jiné způsoby ochrany nebo náhradu vzniklé škody²⁶.

Mimoto Locke uvádí, že válečný stav může vzniknout i ve společenském stavu: pokud občana někdo úmyslně ohrozí na životě v situaci, kde se občan nemůže dovolat ochrany společnosti, znovu nastává válečný stav s neomezeným právem obránce podniknout cokoli pro svou záchranu.²⁷ Na rozdíl od přirozeného stavu, kde smí obránce s poraženým útočníkem naložit podle své úvahy, ve společnosti odvrácením nebezpečí válečný stav končí a útočníka mají dále řešit společenské instituce k tomu určené, protože občan ve společenském stavu nemá právo soudit ani trestat²⁸.

Ve vztahu k držení zbraní lze v Lockově díle nalézt tři myšlenky, z nichž lze na právo na držení zbraní přímo usuzovat:

Za prvé je to právo na sebeobranu. Jednání v sebeobraně Locke ospravedlňuje jeho účelem, kterým je zachování života. Nemůže tedy jít o pouhé formální právo se bránit; je-li účelem tohoto práva zachování života, musí mít napadený právo se bránit takovým způsobem, aby se skutečně ubránil. Toto je zásadní rozdíl mezi Hobbesovým a Lockovým náhledem: zatímco Hobbes člověku v ohrožení života přiznává právo se bránit, ovšem výsledek obrany je mu celkem lhostejný, z Lockova pojetí práva na život a sebeobranu vyplývá právo se skutečně ubránit. Z Lockova pohledu je proto nutno odmítnout hobbesovskou úvahu o tom, že stát občanu nesmí bránit v použití

zbraně k obraně, ale může mu zakázat její držení. Útoky takové intenzity, že hrozí ztrátou života, se napadený beze zbraně často neubrání. Odzbrojením obránce stát značně snižuje jeho šance na přežití, neboť obrana beze zbraně bývá nedostatečná a případná improvizovaná zbraň také nemusí stačit, je-li v daném místě a čase vůbec k dispozici. Právo na držení a nošení zbraně k obraně je tedy podstatným předpokladem k tomu, aby obrana proti útoku smrtící intenzity byla účinná a splnila svůj účel, kterým je zachování života. Z toho neplyne, že právo na držení a nošení zbraní je neomezené; v Lockově státě z toho však plyne, že ho nelze omezovat libovolně. Na rozdíl od Hobbesova suveréna, který může práva svých poddaných omezit po libosti, aniž by jakkoli odpovídal za následky, smí Lockova vláda omezit práva a svobodu občanů pouze tam, kde je to zdůvodněno společenskou nezbytností. Proto rozhodne-li se občan Lockova státu ozbrojit, může mu vláda klást pouze taková omezení, která jsou v souladu s touto podmínkou. (Jaká omezení to jsou, rozeberu dále v textu.)

Za druhé, Locke uznává právo jednotlivce na výsledek své práce²⁹. Z toho plyne nepopiratelné právo vlastnit zbraň u toho, kdo ji sám vyrobí. Lze dále uvažovat, že toto právo lze dále zcizit prodejem, darováním či jinými legitimními způsoby převodu vlastnického práva. Zbraně se tak stávají předmětem vlastnického práva, které Locke také počítá mezi přirozená práva podléhající omezení pouze z výše uvedeného důvodu.

Za třetí, Lockův náhled na státní moc je zcela opačný než Hobbesův. Situaci, kdy vládce může vynutit poslušnost celé společnosti silou, považuje Locke za stav horší než přirozený, tudíž proti rozumu a naprosto nežádoucí³⁰. V těchto úvahách jde Locke tak daleko, že výslovně uznává právo společnosti se za určitých okolností proti vládci vzbouřit a násilím ho sesadit^{31 32}. Jelikož zbraně jsou konečným instrumentem jak státní moci, tak odporu proti ní, plyne z toho, že Lockův stát nikdy nesmí mít monopol na držení zbraní, ani nesmí být jeho převaha vůči občanům v tomto směru taková, že by odpor byl zjevně marný.

Z obecných Lockových principů – zejména z toho, že stát smí práva jednotlivce omezovat jen tam, kde je to nezbytné – lze dovodit, že přístup Lockova státu k držení zbraní pro sebeobranu a jiné soukromé účely by měl být liberální a *a priori* zakázáno by mělo být pouze jejich použití k omezování práv jiných lidí. Plošný zákaz samotného držení, odůvodněný ochranou základních práv, by měl být přípustný pouze u takových zbraní, které by pouhou přítomností či vůbec existencí představovaly ohrožení celé společnosti nebo jejích důležitých funkcí. V praxi by tak mohlo jít například o zákaz zbraní hromadného ničení, nebo zákaz přechovávání hromadně účinných zbraní (např. bomb) v obydlených oblastech.

Regulace zbraní, její principy a metody

Jelikož zákony regulující držení zbraní se liší stát od státu a v žádném se nevyskytují veškerá uvedená omezení, rozdělil jsem regulace vyskytující se v různých zákonech do čtyřech tematických okruhů. První okruh shrnuje omezení týkající se osoby držitele. Druhý okruh řeší omezení typu zbraně. Třetí okruh se zabývá regulací okolností či způsobů držení a nošení zbraní. Čtvrtý okruh se týká administrativních metod, které společnost používá k zajištění účinnosti předchozích typů omezení.

Zákony jednotlivých států jsou také nejednotné v definici pojmu „zbraň“. V nejširším smyslu slova může být zbraní téměř cokoli, například kámen nebo automobil. Takto široká definice zbraně se však v žádném zákonu o zbraních nevyskytuje, a ani z pohledu přirozenoprávních teorií nemá smysl ji použít – ani nejvíce restriktivní společnost není schopna regulovat všechno, co lze použít jako zbraň. Proto v následujícím textu pojmem „zbraň“ myslím dvě skupiny předmětů. První skupina jsou předměty, které jsou již vyrobeny jako zbraně, tj. s tím, že jejich primární účel je být instrumentem fyzického násilí. Druhá skupina jsou předměty konstrukčně odvozené z první skupiny, které jsou určeny primárně k jiným účelům, ale funkce instrumentu fyzického násilí zůstala zachována (typicky například palné zbraně určené ke sportovní střelbě).

Základní přístup: Právo vs. privilegium

Obecně existují dva způsoby, jakým může společnost či stát k problematice zbraní přistupovat.

První přístup, který by se dal nazvat „lockovský“, předpokládá, že držení zbraní je **právo**, které občan má *a priori*. To samo o sobě nevyklučuje možnost, že toto právo může být státem regulováno, důkazní břemeno však při tomto přístupu leží na straně státu: stát musí své návrhy regulací odůvodnit a jejich potřebnost doložit, a má-li na základě takto vytvořených podmínek být právo na držení zbraně omezeno či odebráno konkrétnímu jednotlivci, pak musí stát dokázat, že tyto podmínky jsou u tohoto jednotlivce splněny.

Od tohoto přístupu se obvykle odvíjejí další charakteristické rysy takto pojatého zákona, například negativní vymezení podmínek (zákon určuje, co je zakázáno, vše ostatní je dovoleno), vyloučení správní úvahy (administrativa musí zákon aplikovat tak, jak je napsaný, nemá možnost jej aplikovat podle své úvahy) a držení zbraní smí být regulováno pouze zákonem. To také do

značné míry odpovídá Lockovu požadavku, aby zákony byly obecné a známé³³.

Druhý přístup, který by se dal nazvat „hobbesovský“, předpokládá, že držení zbraní je **privilegium**, jehož udělení spadá do kompetence státu, občan tedy nemá na držení zbraně žádný nárok. Pokud stát toto privilegium občanům vůbec uděluje, má *a priori* právo jej spojit s jakýmkoli podmínkami a omezeními, jaké uzná za vhodné. Obvyklými rysy takového zákona je pozitivní vymezení podmínek (zákon vyjmenovává, co je dovoleno), široká možnost správní úvahy (úředník může žádost odmítnout i při splnění zákonných podmínek, popřípadě si může k zákonným podmínkám přidat vlastní) a odvolatelnost výsady (nemusí-li stát zdůvodňovat udělení, nemusí zdůvodňovat ani odebrání). V souladu s Hobbesovou teorií tedy možnost držení zbraní závisí na tom, co stát dovolí³⁴.

V následných porovnáních tedy budu srovnávat skutečná omezení zbraní zejména s Lockovou teorií, neboť lze předpokládat, že podle Hobbese je ospravedlnitelné jakékoli omezení (poněvadž veškerá práva pocházejí z vůle suveréna).

První okruh regulace:

Kvalifikace držitele – omezení držení zbraní určitým typům osob

Jednou z typických metod regulace zbraní je definování určitých podmínek jejich držení. Tyto podmínky mohou být definovány jako pozitivní (držení zbraní je dovoleno pouze tomuto okruhu osob) nebo negativní (držení zbraní je dovoleno všem kromě této skupiny). Cílem takovéto regulace je vyloučit z držení zbraní osoby, u kterých se předpokládá zvýšené riziko jejich zneužití.

Mezi obvyklé negativní podmínky patří **nízký věk**. Účelem vymezení věkové hranice je vyloučit z držení osoby nedospělé, u kterých hrozí riziko zneužití zbraně zejména v důsledku nedostatku zkušenosti a zodpovědnosti. Obvykle se však připouští, že nedospělá osoba smí nakládat se zbraní pod dohledem odpovědného dospělého^{35 36 37}. O omezení práv z důvodu nízkého věku pojednává John Locke v *Druhém pojednání o vládě*, kap. *O moci otcovské*. Locke zde tvrdí, že svobodu je možno užívat pouze v souladu s rozumem; považuje tedy za přípustné omezit svobodu člověka do doby, než dospěje k dostatečné úrovni rozumu, aby mohl nést odpovědnost za své jednání^{38 39}.

Další běžnou vylučující podmínkou je **nesvéprávnost**. Ze stejného důvodu jako děti jsou z držení zbraní vyloučeny i osoby, u kterých byl v dospělosti shledán takový nedostatek rozumu, že nemohou být odpovědné za své jednání^{40 41}. I tyto případy Locke řeší v kapitole *O moci otcovské* a řadí je do stejné kategorie jako děti. Pokud osoba následkem vrozené vady nikdy nenabude dostatečné míry rozumu, aby mohla chápat přirozený zákon, je i v tomto případě přípustné omezit

její práva a podřídít ji vůli osoby, která se o ni stará⁴². Analogická je situace, kdy osoba svéprávná rozumu pozbude následkem úrazu, nemoci atd.

Studie pachatelů trestné činnosti a výzkumy kriminální recidivy ukazují, že recidivisté páchají kolem poloviny veškeré trestné činnosti, včetně násilné⁴³, a že recidiva bývá zpravidla trvalého rázu⁴⁴. Z toho vyplývá, že jedním z nejspolehlivějších prediktorů trestné činnosti v budoucnosti je trestná činnost v minulosti. Proto bývá častou vylučující podmínkou **předchozí trestná či obdobná protizákonná činnost**, kdy zákon zapovídá držení zbraní pachatelům trestných činů a určitých přestupků⁴⁵, a to buď trvale⁴⁶, nebo po určitou „promlčecí dobu“⁴⁷.

V Lockově filosofii lze takové omezení vyložit a ospravedlnit jako součást trestu. Podle Locka má v přirozeném stavu každý *a priori* právo dle své úvahy trestat porušení přirozeného zákona, tj. neoprávněný zásah do cizích práv. Míra takového potrestání má být přiměřená provinění, aby došlo k odrazení případných dalších přestupníků a odškodnění poškozeného. Uzavřením společenské smlouvy a vstupem do společenského stavu jednatelce deleguje toto právo na stát, který pověřuje jeho prováděním ve formě trestů za porušení zákona. Lze tedy předpokládat, že potrestat pachatele omezením nebo odnětím práva na držení zbraní by podle Locka bylo v pořádku, pokud by takové omezení nebylo ukládáno *ad hoc*, ale podle obecného a vyhlášeného zákona.

Zde by bylo vhodné učinit odbočku k jinému osvícenskému filosofovi, který se teorií trestu zabýval velmi podrobně a jeho práce přispěla k zásadní reformě justice v celé Evropě. Není známo, zda se Cesare Beccaria inspiroval Lockovým dílem; považují to však za velmi pravděpodobné, neboť Beccariovo dílo jsou v podstatě Lockovy myšlenky aplikované na trestní spravedlnost a rozvinuté. V díle *O zločinech a trestech* Beccaria ustanovil a zdůvodnil, že trest nemá být samoučelnou odplatou, ale má sloužit ku prospěchu a ochraně společnosti. Právo trestat odvozuje od utilitární nutnosti. Účelem zákonů je zajistit lidem bezpečnost, nicméně zákony jsou pouhá pravidla bez vlastní moci; jednotlivce je tedy třeba motivovat k jejich dodržování hrozbou trestu⁴⁸.

Aby se však trestání nezvrhlo v tyranii, nastavuje moci trestat přísné podmínky a omezení, která mají zajistit, že trest nebude větší než nutný a bude v souladu s účelem zákona. Tato omezení jsou:

1. trest smí být uložen pouze na základě zákona a v takovém rozsahu, který zákon připouští⁴⁹
2. pouze soud smí ukládat tresty⁵⁰
3. trest má být přiměřený účelu, kterého má být trestáním dosaženo⁵¹
4. trest má být v zákoně konkrétně určen⁵²
5. trest má být úměrný provinění⁵³
6. účelem trestu je zabránit pachateli v dalším porušování zákona a odstrašit

další potenciální pachatele od jeho porušování⁵⁴

Aplikujeme – li Beccariovy úvahy na držení zbraní, vyjde nám:

Lze-li jednotlivce trestat pomocí odebrání či omezení jeho práv (včetně základních – práva na život, svobodu a majetek), pak jej lze trestat i odebráním či omezením práva na držení zbraní.

Nicméně:

1. zákon vztahující se na daný přečin musí tuto formu trestu výslovně umožňovat
2. takový trest smí uložit pouze soud
3. trest lze uložit pouze tam, kde zbavení nebo omezení držení zbraní nějakým způsobem přispěje k nápravě činu nebo pachatele, nebo k prevenci další trestné činnosti
4. zákon musí specifikovat, zda má být pachateli právo na držení zbraní odebráno nebo omezeno, popřípadě jakým způsobem a na jak dlouho
5. míra omezení by měla být přiměřená závažnosti přečinu
6. takový trest je zvláště přiměřený tam, kde provinění spočívalo ve zneužití zbraně k porušení zákona nebo ohrožení cizích práv.

Omezující podmínkou bývá také **nevyhovující zdravotní stav**. Určité fyzické nedostatky omezují schopnost bezpečné manipulace se zbraní (jedná se zejména o závažné poruchy zraku, sluchu nebo nervosvalové koordinace), a určité duševní poruchy prokazatelně zvyšují riziko zneužití zbraně (schizofrenie, paranoidní poruchy, špatná kontrola afektů apod.)⁵⁵

Lockova teorie otázku fyzické způsobilosti k právům neřeší, zřejmě proto, že práva považovaná Lockem za základní (život, svoboda, majetek) jsou na fyzické kondici nezávislá. Hobbes dokonce explicitně odmítá rozdíly v právech založené na fyzických rozdílech.⁵⁶ Jelikož je ale v Lockově státě vláda pověřena vydáváním zákonů nutných k ochraně společnosti a základních práv jednotlivce, lze předpokládat, že takto by byla legitimizována opatření k zamezení manipulace se zbraní osobám, u kterých by vzhledem k jejich zdravotnímu stavu představovala ohrožení okolí.

Poměrně specifická je zde situace osoby užívající psychotropní látky (typicky alkohol). Osobu ve změněném stavu vědomí by bylo možné podle Locka definovat jako dočasně nesvéprávnou, neboť není schopna řádně používat rozum. V takovém případě je legitimní zakázat držení zbraní po dobu intoxikace. Samotná skutečnost, že osoba požívá takovou látku, by však neměla být důvodem pro celkový zákaz držení zbraní pro tuto osobu, neboť v normálním stavu osoba je schopna používat rozum a než se přivede do stavu intoxikace, může podniknout náležitá opatření (zejména zbraň odložit a zabezpečit). Podobné látky však mohou vyvolat závislost; v takovém případě je už úplný zákaz držení zbraní důvodný, neboť závislá osoba má omezenou sebekontrolu a její schopnost se řídit rozumem je omezena trvale.⁵⁷

Mezi nejčastější pozitivní podmínky patří **teoretická odborná způsobilost**, kdy držitel musí

prokázat znalost právní normy upravující držení, nošení a používání zbraní⁵⁸. Smyslem takového opatření je ujistit se, že držitel zbraně zná povinnosti a omezení, které při držení a nakládání se zbraní má dodržovat.

Zde je jedno z mála míst, která lze vztáhnout k Hobbesově teorii státu. Hobbes uvádí, že neznalost zákona přírody nikoho neomlouvá⁵⁹, tedy se bere jako samozřejmost, že každý ví, že se zbraní nesmí nikoho ohrožovat ani mu vyhrožovat. Dále uvádí, že neznalost politického zákona omlouvá v případech, kdy politický zákon není známý natolik, aby se s ním člověk mohl seznámit⁶⁰. Taková omluva může u zbraní za jistých okolností platit, zejména v případech, kdy není zřejmé, že se zákon vztahuje i na ně⁶¹. Právo nařídít povinnou znalost zákona opět zcela spadá do kompetence suveréna.

U Locka by oprávnění nařídít takovou znalost zřejmě spadalo do ustanovení o prerogativě, tj. oprávnění výkonné moci jednat tam, kde společnost její jednání mlčky schvaluje neodporováním⁶².

Obdobnou pozitivní podmínkou je *praktická odborná způsobilost*, kdy držitel musí prokázat určitou úroveň dovednosti v zacházení se zbraní, zejména co se týká bezpečné manipulace⁶³. Smyslem tohoto požadavku je ujistit se, že držitel zbraně nebude ohrožovat sebe či své okolí neznalostí či nešikovností při zacházení se zbraní. U Locka by takové nařízení buď také spadalo do prerogativy, nebo do legislativy určené k ochraně společnosti a práv jednotlivce, která může uživatel neopatrnou manipulací se zbraní ohrozit.

Často diskutovaným a politicky problematickým požadavkem je *udání či prokázání řádného důvodu*. Držitel musí udat legální důvod, ke kterému chce zbraň používat, popřípadě musí prokázat, že ji k tomuto účelu potřebuje.⁶⁴

Pro toto opatření jsem nikde v Lockově teorii ospravedlnění nenašel; riziko, že držitel zbraň zneužije k ohrožení společnosti či práv jednotlivce, totiž nijak nesouvisí s tím, zda ji potřebuje nebo ne. Není tedy splněna podmínka, že stát smí omezovat svobodu jednotlivce zákonem pouze tehdy, slouží – li toto omezení k ochraně společnosti či práv jiných osob. Rozhoduje-li navíc o žádosti úřad podle své úvahy, je tím porušena zásada, že vláda má vládnout podle známých a vyhlášených zákonů. Takové nařízení je ospravedlnitelné pouze podle Hobbese, neboť ve státu typu Leviathana o tom, co je potřebné k ochraně společnosti, rozhoduje suverén, který se ze své podstaty nemůže mýlit.

Druhý okruh regulace:

Omezení dostupných technologií

Zneužití zbraně má vždy původ ve zlém úmyslu či nedbalosti uživatele. Přesto však zbraň, zejména střelná, umožňuje zejména zlý úmysl realizovat s větší efektivitou, a tedy horšími následky. Tato efektivita je u různých zbraní různá následkem konstrukčních rozdílů. Druhý přístup k regulaci zbraní je tedy omezit potenciál zbraně prostřednictvím zákazu zbraní s určitými schopnostmi či konstrukčními prvky. K faktorům zohledňovaným legislativou patří zejména *následky použití*, zamýšlený *účel zbraně* a další omezení, zaváděná z různých důvodů.

a) *Následky použití*

Představují maximální množství škod, které je zbraň schopna způsobit. Zde je rozmezí opravdu široké, počínaje zbraněmi cíleně konstruovanými tak, aby byly neškodné (např. pro tréninkové účely) a konče zbraněmi hromadného ničení. Většina zákonů právních systémů bere na tento faktor ohled a legislativa regulující držení zbraní bývá odstupňovaná podle celkové nebezpečnosti. Orientační stupnice, kterou lze vysledovat v těchto předpisech, by se dala popsat zhruba takto:

Neškodné zbraně jsou takové, které jsou cíleně konstruovány s úmyslem minimalizovat či zcela vyloučit vliv na lidské zdraví při zásahu. Jde buď o zbraně, u kterých se zásah vůbec nepředpokládá (poplašné zbraně na slepé náboje, znehodnocené zbraně, makety zbraní), nebo zbraně, jejichž konstrukce vylučuje podstatný ranivý efekt (airsoftové zbraně, slabé vzduchovky, paintbalové zbraně). V druhém případě bývají často v zákoně či podzákoně normě vymezeny konkrétní konstrukční prvky, které zbraň musí mít (nebo nesmí mít), aby byla legálně považována za neškodnou⁶⁵. Typicky se jedná o maximální energii střely, povolené materiály, nebo maximální průřezové zatížení.

V Hobbesově státu by držení a používání takových zbraní zřejmě spadaly do výše zmíněného práva „užívat neškodné svobody“. Tím není dotčeno právo suveréna toto právo omezit, podmínit či odejmout. V Lockově státu by právo na držení takové zbraně bylo samozřejmostí vyplývající ze skutečnosti, že je téměř nemožné takovou zbraní nějak výrazně zasáhnout do práv ostatních; právo na použití takové zbraně by zřejmě bylo omezeno pouze požadavkem používat zbraň takovým způsobem, který ostatní neobtěžuje. Právo vydávat předpisy upravující konstrukci takových zbraní by zřejmě spadalo do prerogativy, tedy práva vlády vydávat zákony společností mlčky schválené tím, že jim neodporuje.

Nesmrtící zbraně jsou konstruované tak, aby při zásahu způsobily okamžité nebo dočasné zdravotní změny, jako ochromení, vyřazení smyslů (zejména zraku), bolest, popřípadě i zranění; při běžném použití se však nepředpokládá těžké poškození zdraví či smrt. Jde typicky o zbraně na principu elektrického výboje, dráždivé látky, nebo střely, jejíž konstrukce vylučuje proniknutí do organismu a způsobuje pouze tupé trauma. I u těchto zbraní často existují předpisy vymezující konkrétní konstrukční prvky či parametry.

V Hobbesově státu by právo držení takových zbraní záviselo na benevolenci suveréna, neboť i Hobbesův systém uznává pravidlo „co není zakázáno, je dovoleno“⁶⁶. Poddaný tedy má právo vlastnit takovou zbraň a nosit ji pro sebeobranu (nebo jiné legální účely), pokud suverén takové zbraně nezakáže, popřípadě neomezí.⁶⁷ Posouzení oprávněnosti jejího použití by pak bylo zcela v kompetenci suveréna.

V Lockově systému by držení takových zbraní bylo *a priori* povolené s tím, že by mohlo být omezeno u určitých osob, u kterých lze předpokládat zvýšené riziko zneužití, například dětí, nesvéprávných nebo zločinců (důvody pro legitimitu takových omezení byly popsány výše, viz *Kvalifikace držitele*).

U použití takové zbraně – ať už k útoku, nebo k obraně – narážíme v Lockově teorii na určité dilema ohledně toho, zda člověk napadený takovou zbraní zůstává s útočníkem ve společenském stavu (kde se smí bránit, ale „s rozumem“), nebo přechází do válečného stavu, kde má při obraně volné ruce. Podmínkou přechodu do válečného stavu při napadení je nejen nemožnost dovolat se ochrany institucí, ale také hrozba nevratné či nenapravitelné škody. Ta u nesmrtících zbraní z povahy věci nehrozí. Nesmrtící zbraň však také může být použita například k únosu, a omezení svobody klade Locke na roveň ohrožení života.

Také výše zmíněná omezení „rizikových“ osob jsou z tohoto pohledu doprovázena určitými pochybnostmi. Nízký věk nebo nesvéprávnost jsou sice legitimní důvody k určitému omezení práv, zcela jistě však ne práva na sebeobranu ve válečném stavu. V situaci, kdy jí jde o život, má i osoba nedospělá nebo nesvéprávná právo podniknout cokoli pro svou záchranu. Je zde sice riziko, že taková osoba z nedostatku rozumu použije nesmrtící zbraň neoprávněně a způsobí škodu; jak už ale bylo řečeno, není to škoda nevratná ani nenapravitelná. Je tedy otázkou, zda těmto osobám bránit v přístupu i k nesmrtícím zbraním, které mohou jednou potřebovat pro své přežití.⁶⁸

Smrtící zbraně jsou to, co si člověk běžně představí pod pojmem „zbraň“. U těchto zbraní už se předpokládá schopnost průniku do organismu a poškození vnitřních orgánů, nebo schopnost způsobit masivní tupé trauma s obdobnými následky. Typicky jde o zbraně bodné, sečné a střelné.

V Hobbesově systému platí stejné pravidlo jako v předchozím případě, tj. právo takovou zbraň držet a nosit je vymezeno negativně (co není zakázáno, je dovoleno). Přesto bývá v

„hobbesovských“ společnostech právo na takové zbraně omezeno, neboť s jejich pomocí už občané mohou reálně ohrozit monopol suveréna na násilí (tj. úspěšně se vzbouřit). Na druhé straně i nejméně restriktivní společnosti obvykle umožňují nějakou formu držení smrtících zbraní pro lovecké účely, z důvodů uvedených níže v podkapitole *Účel*.⁶⁹

V Lockově systému už u tohoto typu zbraní platí omezení uvedená v kap. *Kvalifikace držitele* v plné míře, protože škoda způsobená neoprávněným či nesprávným použitím tohoto typu zbraní může být nevratná. Na druhé straně v „lockovské“ společnosti platí, že se nezdůvodňují práva, ale jejich omezení, proto by právo na držení takové zbraně měl mít každý, kdo nepatří do některé vymezené, prokazatelně rizikové skupiny.

Kromě toho zde již přichází do úvahy jiné právo, tentokrát pozitivní, a sice právo na odpor. Lockův systém by měl právo na držení takových zbraní obecně garantovat právě z toho důvodu, proč je Hobbesův systém omezuje – lze je použít (zejména v masovém měřítku) k účinnému odporu a případně svržení vlády, která porušila společenskou smlouvu. Omezení takového práva by přicházelo v úvahu snad jenom ve společnosti, kde vláda nemá žádnou faktickou moc a při vynucování zákona je zcela odkázána na součinnost občanů (tedy ji lze svrhnout pouhým odmítnutím poslušnosti).

Ničivé zbraně jsou typicky určeny k vedení války a jejich použití k běžným civilním účelům se nepředpokládá. Jsou konstrukcí a funkcí způsobilé ničit infrastrukturu společnosti (budovy, cesty atd.). Většinou se jedná o zbraně velkých ráží (obvyklá hranice je přes 20 mm).

Hobbesovský systém by velmi pravděpodobně vnímal držení takových zbraní jako základ monopolu státu na násilí a jejich soukromé držení zcela vylučoval. Zajímavá situace nastává v hobbesovských státech s kolektivním suverénem (aristokracie nebo demokracie), které mají branecké armády; ačkoli v nich s ničivými zbraněmi nakládají poddaní, fakticky jde o držení suverénem, protože systém armády je zorganizován tak, že poddaní nemohou se zbraněmi nakládat podle své vůle, ale musí s nimi nakládat podle vůle suveréna.

Lockovská společnost, která umožňuje soukromé držení ničivých zbraní, je velmi liberální, neboť vláda se tak de facto vzdává monopolu na násilí a veškeré použití státní moci i samotná existence vlády je závislá na její legitimitě⁷⁰.

Zbraně hromadného ničení jsou určeny k plošnému ničení a způsobení značných ztrát na životech. I jedině jejich použití je schopné ohrozit nebo i zničit celou společnost.

V hobbesovských systémech je držení takové zbraně jednoznačně monopolem suveréna. I v aristokraciích a demokraciích musí být takové zbraně drženy pod kolektivní kontrolou, neboť jednotlivec či skupina, která by se takových zbraní zmocnila, by mohla aspirovat na vlastní suverenitu. Takové zbraně představují *ultima ratio*, Hobbesem zmiňované suverénovo „právo vést

válku⁷¹, a jejich držení umožňuje si vynutit slib poslušnosti pod hrozbou zničení, a tím se stát suverénem⁷².

V prostředí konkurenčních hobbesovských systémů se navíc suverén nemůže práva na držení takových zbraní ani vzdát, má-li je potenciální nepřítel také, neboť by tím ztratil schopnost bránit své poddané, a tím by přestal být jejich suverénem⁷³.

V lockovských systémech lze nejen zakázat soukromé držení takových zbraní, ale i postavit je zcela mimo zákon s odůvodněním, že pouhá jejich existence představuje riziko pro zachování společnosti, které je i u Locka dostatečným odůvodněním k ukládání povinností a zákazů. Pokud je nutné vládě či soukromým osobám umožnit držení takových zbraní kvůli obraně před vnějším nepřítelem, je nutné uvalit na držení takových zbraní kontroly a omezení, která zajistí, že zbraň bude možné použít pouze se souhlasem společnosti. Bez toho by došlo k porušení principu, že vláda nesmí být vůči občanům v nesesaditelné pozici.

b) Účel

Dalším vodítkem pro kategorizaci omezení zbraní je deklarovaný nebo předpokládaný účel použití. Není to zcela spolehlivé vodítko, neboť jedna zbraň může být použitelná k několika účelům. Přesto se však takové rozlišování v mnoha systémech držení zbraní objevuje.

Sportovní zbraně představují potenciálně nejširší skupinu zbraní, neboť soutěžní či rekreační střelbu je možné provozovat téměř s čímkoli. V úzkém smyslu slova jde o zbraně pro takový účel zvláště konstruované, zejména z hlediska přesnosti či ergonomie. Jiný přístup k určení zbraně jako sportovní může být takový, že určující prvky jsou definovány v pravidlech konkrétní sportovní disciplíny⁷⁴.

V Hobbesově společnosti by suverén zřejmě povoloval držení zbraní ke sportovní střelbě podle jejich nebezpečnosti (viz předchozí kapitola *Následky použití*). Mohl by tedy sportovní střelbu zcela zakázat, omezit na neškodné zbraně (laser game, paintball) nebo povolit i smrtící zbraně úzce definované konstrukcí pro sportovní účely. Více by již zřejmě představovalo ohrožení monopolu státu na násilí. Takovým způsobem bylo držení sportovních zbraní regulováno například v Československé socialistické republice⁷⁵.

V Lockově společnosti by mělo platit, že použití zbraní ke sportu není *a priori* zásah do práv ostatních, proto by držení a používání zbraní k tomuto účelu mělo být povoleno.

Lovecké zbraně jsou určeny k usmrcování zvěře při lovu. Jejich typickými konstrukčními rysy je důraz na dostřel, přesnost a ranivost – technicky vzato jde o jediný typ zbraní, které jsou cíleně určeny k zabíjení.

Držení těchto zbraní je jeden z mála případů, kdy je moc Hobbesova suveréna omezena čirou nutností. V evropských státech současnosti a nedávné minulosti dominuje kulturní krajina, ve které je nutné udržovat rovnováhu ekosystému pomocí lidských zásahů. Jedním z těchto nezbytných udržovacích zásahů je odlov přebytku populace zvěře, protože přirození predátoři – zejména velké šelmy – byli v procesu kultivace krajiny povětšinou vyhubeni. V takovýchto podmínkách musí i restriktivní systém umožnit nějakou formu držení loveckých zbraní, nechce-li připustit značné škody na hospodářství. Může však na toto držení uvalit jakoukoli formu regulace, která nezabrání jeho účelu. Příkladem může být Protektorát Čechy a Morava – i za nacistické okupace bylo povoleno držení zbraní pro účely lovu⁷⁶.

V lockovské společnosti moderního typu samozřejmě platí totéž. Navíc často platí, že právo lovu je považováno za součást vlastnických práv k pozemku, zejména pokud se majitel pozemku o zvěř nějakým způsobem stará* – v takovém případě lze právo lovu plně interpretovat jako právo užívat výsledků vlastní práce a právo na držení loveckých zbraní jako právo na prostředky, které jsou k tomu nezbytné⁷⁷.

Obranné zbraně jsou určeny k osobní ochraně. Při jejich designu se předpokládá, že útok může být nečekaný a rychlý, proto se klade se u nich důraz na okamžitý účinek, snadnost nošení, rychlost a snadnost použití, někdy (je-li vyžadováno skryté nošení) také na utajitelnost. Tyto vlastnosti ovšem usnadňují nejen oprávněné použití v obraně, ale také zneužití zbraně k napadení.

Ve společnosti Hobbesova typu závisí možnost držení a nošení obranných zbraní na benevolenci či přisnosti, se kterou suverén kontroluje společnost. Může existovat společnost, která zcela zakazuje nošení zbraní (či vůbec potenciálně nebezpečných předmětů) pro sebeobranu – typickým příkladem je současná Anglie. Jiný suverén může nošení zbraní tolerovat nebo povolovat, jako například Rakousko-Uhersko v devatenáctém století⁷⁸.

Ve společnosti Lockova typu by mělo být právo na držení a nošení obranných zbraní považováno za elementární, protože je prostředkem zajištění práva na život. Podléhá ovšem omezením z důvodů uvedených předchozí kapitole (*Kvalifikace držitele*), tedy lze jejich držení a nošení zakázat pachatelům trestných činů a osobám nezletilým a nesvéprávným. Také lze držiteli uložit pozitivní podmínky nutné k zajištění bezpečnosti. Zakázat nošení obranných zbraní zákonem plošně lze pouze tam, kde je vláda schopna skutečně zajistit bezpečnost (v místech s dostatečným bezpečnostním režimem, jako jsou například budovy soudů). Příkladem takové společnosti můžou být některé státy USA.⁷⁹

---

* Na tomto principu je postaveno právo myslivosti v ČR.

V lockovské společnosti ale může vzniknout podstatný konflikt mezi dvěma soukromými právy – právem na držení zbraní a právem na vlastnictví pozemku či prostoru. Součástí vlastnického práva k pozemku či prostoru je také právo si vybrat, koho majitel na pozemek či do prostoru pustí; může tedy zakázat nositeli zbraně vstup z toho titulu, že může vstup zakázat komukoli podle své úvahy. Nedodržení takového zákazu lze i v lockovských společnostech stíhat jako neoprávněné vniknutí. Výjimkou jsou samozřejmě případy, kdy má vlastnická práva k pozemku či prostoru i sám nositel zbraně. Proto vláda nemůže bez zákonného oprávnění zakázat vstup se zbraní do veřejných prostorů a budov (které jsou v podstatě společným majetkem všech občanů). Navíc i zákaz založený na zákonu doprovází v lockovské společnosti povinnost vlády zajistit bezpečnost, jak bylo zmíněno výše.

Útočné zbraně jsou zbraně konstruované pro napadení člověka, přičemž jejich konstrukce znemožňuje nebo výrazně omezuje jiné použití. Typicky jde o zbraně zákeřné a maskované, nebo zbraně s cíleně zvýšeným smrtícím účinkem, například otrávené.

V hobbesovských společnostech bývají takové zbraně z definice zakázané, neboť zákaz vzájemného napadání je jedním ze základních kamenů společnosti. Příkladem takové společnosti může být Rakousko-Uhersko v 19. století⁸⁰.

V lockovských společnostech je legalita držení, popřípadě nošení takových zbraní testem liberálních principů, zejména presumpce nevinny, protože držení nebo nošení takových zbraní není samo o sobě zásahem do cizích práv⁸¹.

Vojenské zbraně jsou konstruované pro vedení války. Taková definice je problematická (ačkoli se používá), protože mnoho zbraní vyráběných pro armády má rovnocenný civilní ekvivalent, nebo jsou přímo civilními modely převzatými do výzbroje.

Ve společnostech Hobbesova typu bývá civilní držení takových zbraní zakázáno z povahy věci – suverén má monopol na násilí a armáda je ztělesněním tohoto monopolu. Cíl restrikcí tak může být nejen reálný, ale i symbolický – učinit z vojenských zbraní symbol suverénovy moci. Příkladem takových omezení může být zákaz zbraní vojenského vzhledu nebo zákaz zbraní komorovaných na náboje používané v armádě.⁸²

Ve společnostech Lockova typu by vojenský účel neměl být brán v potaz právě pro jeho vágnost, zejména v případech, kdy je běžně dostupný civilní ekvivalent. Oprávnění vlády vydávat zákony omezující práva se totiž zakládá na tom, že takové zákony mají práva chránit; je-li tedy možné zakázanou zbraň snadno nahradit dovoleným ekvivalentem, postrádá takový zákaz smysl. Některé vojenské zbraně mohou být zakázány z důvodu vysoké nebezpečnosti; to už ale není odůvodnění účelem, ale následkem (viz předchozí kapitola *Následky použití*).⁸³

c) Arbitrární technologická omezení

Na rozdíl od předchozích dvou kritérií, která se v té či oné podobě objevují téměř ve všech zákonech o zbraních na celém světě, některá omezení konstrukce jsou reakcí na politické požadavky či konkrétní události.

Zejména po masakrech a obdobných zločinech většího rozsahu se uvažuje o omezení rychle střílejících zbraní, zejména **samonabíjecích** (zbraně, které se po výstřelu automaticky znovu nabíjí a připraví k dalšímu výstřelu). Předpokladem je, že pomaleji střílející zbraní stihne pachatel zabít méně lidí. (Nevím o případě země, kde by držení samonabíjecích zbraní bylo opravdu zakázáno, obvykle však pro jejich nabývání a držení platí přísnější podmínky).

Za stejných okolností obvykle bývá navrhováno **omezení počtu nábojů v zásobníku**. Jeho smyslem má být zpomalení pachatele tím, že musí častěji vyměňovat zásobník. Příkladem mohou být USA, kde byla v letech 1994-2004 omezena kapacita zásobníku na 10 nábojů⁸⁴.

Občas bývají předmětem omezení určité **vnější prvky**, které nemají na funkci zbraně žádný vliv, jako například pistolová rukojeť, sklápěcí pažba, kryt hlavně nebo úchyt na bajonet. Příkladem mohou být opět USA, kde ve stejném období byly zakázány samonabíjecí zbraně s dvěma či více těmito prvky⁸⁵.

V hobbesovských systémech jsou taková omezení samozřejmě legitimní, tak jako jakákoli jiná omezení nařízená suverénem. Zákazy „kosmetických“ prvků navíc mohou být oněmi symbolickými zákazy prvků typických pro vojenské zbraně, kterými suverén deklaruje svůj monopol na násilí.

V lockovských systémech mne nenapadá způsob, jak taková omezení legitimizovat, právě pro jejich arbitrárnost. V lockovské společnosti je právo zákonodárce vydávat zákony legitimizováno mimo jiné tím, že je vydává ke prospěchu společnosti. V praxi však nebyl prokázán měřitelný účinek takových opatření, a to ani při dlouhodobých experimentech velkého rozsahu (zmiňovaný desetiletý zákaz v USA⁸⁶). Teoreticky by takové opatření bylo ospravedlnitelné prerogativou, tedy pokud by proti němu nikdo neprotestoval. K tomu však v praxi nedochází.

Třetí okruh regulace:

Omezení místem či způsobem nošení

Některá zákonná omezení se týkají míst, kam je podle zákona vstup se zbraní zakázán nebo povolen pouze za určitých podmínek. Také zákon někdy reguluje stav zbraně nebo držitele, ve kterém je nošení zbraně povoleno.

Za velmi kontroverzní opatření jsou považovány *bezzbraňové zóny*. Tato opatření spočívají v tom, že do určitých míst, kde hrozí vysoké riziko ozbrojených útoků, je zakázán vstup se zbraní. Typicky se jedná o soudy, letiště, školy, hospody, politická shromáždění, banky a podobně. Pokud ovšem není bezpečnost zajištěna jiným způsobem, je takové místo velmi zranitelné vůči pachateli, který zákaz nedodrží.

V hobbesovské společnosti je nutno rozlišovat mezi zákazem na základě zákona a zákazem vydaným soukromou osobou. Zákaz na základě zákona je samozřejmě vždy platný, neboť vychází z moci suveréna. Platnost zákazu vydaného soukromou osobou (například bankou) závisí na tom, nakolik jí zákon umožňuje takový zákaz vydat – může být například založen na domovní svobodě, nebo může být naopak právně neúčinný proti osobám, které mají k nošení zbraní výslovné oprávnění od suveréna (např. policie). Typický příklad takového opatření jsou USA, kde je vstup se zbraní na určitá místa (školy, pošty) se zbraní trestný, aniž by však byla bezpečnost zajišťována jiným způsobem⁸⁷.

V Lockově společnosti může vláda ustanovit takové opatření v rámci svého oprávnění omezit základní práva tehdy, je-li to nutné pro zachování nebo fungování společnosti. Je však povinna zajistit bezpečnost jiným způsobem, pokud je to možné, protože i v případě nutnosti omezit práva kvůli fungování nebo zachování společnosti je vláda oprávněna omezit základní práva jen do té míry, do jaké je to nezbytné. Příkladem takových opatření je zabezpečení budov soudů, kde detektory kovů zaručují, že nikdo zbraň dovnitř nepnese, a fyzická ochrana je schopna se vypořádat s násilím uvnitř i s napadením zvenčí. V takovém prostředí je přijatelné od občana žádat, aby se vzdal určitých prostředků své ochrany, pokud to vyžaduje fungování společnosti (v tomto případě fungování soudů). Za takových podmínek je totiž vyloučen vznik válečného stavu a s ním spojeného rizika nenapravitelné škody; občané jsou tak vždy ve společenském stavu.

Soukromé zákazy vstupu se zbraní, vydané na základě domovského (vlastnického) práva, jsem popsal v podkapitole o obranných zbraních. Taková omezení jsou v zásadě legitimní a neplatná jsou pouze pro ty, kteří mají do prostoru právo vstupu podle veřejného práva (např. policie) nebo soukromého práva (spolumajitel).

Některé společnosti (např. česká) uplatňují **zákaz otevřeného nošení**, kdy zakazují nosit zbraně viditelně s odůvodněním, že společnost není na viditelně nošené zbraně zvyklá a v občanech to může vyvolat znepokojení. Mohou existovat výjimky v případech, kdy na to společnost zvyklá je (policisté, lovci).

V hobbesovské společnosti je takový zákaz platný, stejně jako jakékoli jiné zákazy vydané suverénem. Kromě toho může být takový zákaz symbolem suverénovy moci a monopolu na násilí (je-li otevřené nošení zbraní povoleno pouze vojákům, policistům a obdobným vykonavatelům suverénovy moci). V lockovské společnosti by takový zákaz existovat neměl, protože samotné nošení zbraně není zásahem do cizích práv. Je však možné takový zákaz vydat pomocí prerogativy, pokud vláda svým výnosem pouze legitimizuje všeobecně přijímaný zvyk.

Obdobně se v některých amerických státech donedávna platil **zákaz skrytého nošení** s úvahou, že skryté nošení zbraně je známkou nekalých úmyslů.

Stejně jako v předchozím případě, v hobbesovské společnosti má takový zákaz legitimitu plynoucí z neomezené moci suveréna. V lockovských společnostech by takový zákaz zřejmě byl v rozporu s presumpcí neviny; opět lze také uvažovat o prerogativě kodifikující všeobecně uznávaný zvyk.

Někdy zákon povoluje používání zbraní pouze na místech k tomu určených (střelnice, honitba) a ukládá **zákaz přenášení zbraní v použitelném stavu**, tedy vyžaduje, aby zbraně byly mimo ně přenášeny ve stavu vylučujícím okamžité použití, tj. vybité nebo dokonce rozebrané.

V hobbesovských společnostech jde opět o moc suveréna libovolně omezit, cokoli uzná za vhodné. Extrémním příkladem je zde Velká Británie, kde je zakázáno nošení jakýchkoli (nejen střelných) zbraní pro účely sebeobran⁸⁸.

V lockovských společnostech jde o omezení nepřijatelné u zbraní nošených pro sebeobranu; jelikož obránce neví, kdy bude napaden (čas útoku si volí útočník), musí mít obránce právo mít zbraň připravenou kdykoli. U ostatních běžných zbraní (sportovních, loveckých atp.) mne nenapadá, na čem by se takový zákaz dal postavit, leda snad opět na zažitém a uznávaném zvyku, ze kterého by mohlo vycházet nařízení prerogativy. Příkladem takové legislativy je Česká republika, kde držitelé zbrojního průkazu pro sebeobranu nebo výkon povolání smějí nosit nabitou zbraň, ale držitelé zbrojního průkazu pouze pro sportovní účely nebo lovecké musí zbraň přenášet nenabitou – transport sportovních a loveckých zbraní ve vybitém stavu je považován víceméně za samozřejmost. Výjimkou je transport vysoce ničivých zbraní (děl, raket, bomb atp.), kde lze požadavek na transport v nenabitém nebo deaktivovaném stavu odůvodnit předcházením závažným následkům, které by měla jejich nechtěná aktivace.

Vzhledem k prokázanému vlivu psychotropních látek (zejména alkoholu) na páchání

kriminality⁸⁹ často v zákonech o zbraních nacházíme také ***zákaz nošení zbraní pod vlivem psychotropních látek.***

Z pohledu lockovských principů lze takový zákaz odůvodnit tím, že osoba v intoxikovaném stavu pozbývá schopnosti řídit se rozumem, která je potřeba k odpovědnému užívání svobody. Hobbesův suverén opět žádné zdůvodnění nepotřebuje.

Zákony některých států činí držitele zbraně odpovědným za to, aby zajistil, že se ke zbrani nedostane nepovolaná osoba v době, kdy držitel nemá zbraň pod kontrolou, a ukládají mu ***povinnost bezpečného uložení zbraní.*** Taková povinnost může být uložena obecně (držitel má povinnost zbraň zabezpečit, ale provedení je na něm) nebo specificky (zákon předepisuje konkrétní podobu zabezpečení, například uložení v trezoru).

V hobbesovských společnostech opět platí, že držení zbraní je privilegium, které může suverén spojit s jakýmkoli podmínkami podle libosti. Příkladem může být Skotsko, kde může policie i u vzduchovek nařídit jakékoli zabezpečení (a vlastně jakoukoli podmínku) podle své úvahy⁹⁰. V lockovských společnostech je možné (a v podstatě nutné) vyžadovat zabezpečení vysoce ničivých zbraní, schopných ohrozit fungování společnosti. U ostatních zbraní smrtícího typu je takový požadavek také přípustný, protože jsme již výše definovali, že určitým osobám (dětem, nesvéprávným, recidivistům atd.) je nutné zabránit v přístupu ke zbraním z důvodu bezpečnosti ostatních nebo jich samých. Proto je v lockovské společnosti přiměřené uložit držiteli zbraně povinnost zajistit, že se taková nepovolaná osoba ke zbrani nedostane.⁹¹

Čtvrtý okruh regulace:

Administrativní metody

Nedílnou součástí legislativy jsou také administrativní opatření, která zajišťují dohled či vymáhání ustanovených omezení a povinností.

Střelné zbraně jsou zařízení poměrně náročná na výrobu, a to z pohledu materiálů, technologií i dovedností. Pro člověka bez těchto zdrojů je téměř nemožné vyrobit dobrou střelnou zbraň, snad vyjma jednoranové zbraně na principu primitivních technických systémů.

Proto se výroba zbraní koncentruje u profesionálních výrobců, a legální kontrola začíná už tam. Funkčnost metody ***regulace výroby a trhu*** je založena na skutečnosti, že zbraň se dostane pod legální dohled hned při výrobě, tedy ještě před prodejem, a získání zbraně nepovolanou osobou se zabrání tím, že výrobce či prodejce má zákonem uloženou povinnost zjišťovat oprávněnost kupce a neoprávněné osobě zbraň neprodávat.

V hobbesovské společnosti závisí na vůli suveréna nejen hmotné vlastnictví poddaného, ale i jeho jednání, včetně podnikání a obchodu⁹². Proto může suverén i výrobu a prodej zbraní spojit s podmínkami podle své úvahy.

V lockovské společnosti se stává regulace tohoto typu poněkud komplikovanou, neboť je elementárním principem, že každý má právo na výsledky své práce – tj. má vlastnické právo k věci, kterou vyrobí. Locke to sice výslovně nezmiňuje, ale součástí souboru vlastnických práv je nejen právo majetek mít v držení, ale i právo majetek užívat nebo zcizit. Zde je třeba rozlišovat několik situací.

První otázkou je, zda společnost má vůbec oprávnění uvalovat omezení na právo na majetek, které je v Lockově teorii považováno za jedno ze základních. V kapitole *O rozsahu zákonodárné moci* Locke několikrát zdůrazňuje, že vláda nemá mít libovolnou moc nad majetkem poddaných, zejména pak že nemá právo jej libovolně odnímat.⁹³ Naopak v příkladu srovnává a klade na roveň právo na majetek a právo na život a výslovně uvádí, že omezení práva na majetek je přípustné pouze tam, kde k tomu existuje odůvodněná nutnost. Považuje-li tedy Locke právo na majetek za jedno ze základních práv, plyne z toho, že držení zbraní (coby držení legálně nabytého majetku) může být zákonem omezeno, ale pouze v případech nutnosti odůvodněné fungováním či zachováním společnosti.

Druhou otázkou je, jak řešit situaci, kdy osoba k držení zbraně oprávněná (tj. nepatřící do skupiny osob vyloučených, viz *Kvalifikace držitele*) vyrobí zbraň, aniž by dodržela pravidla pro její výrobu a držení. Je-li porušení zákona takové povahy, že se tím stane vyloučenou osobou (tedy zákon u takového porušení ukládá jako součást trestu ztrátu práva na držení zbraní – viz předchozí kapitola *Kvalifikace držitele – předchozí trestná či obdobná protizákonná činnost*), může se dále dojít ke dvěma výsledkům. Je-li to přiměřené povaze a rozsahu přestupku, může být součástí trestu také omezení vlastnického práva ve formě propadnutí držení zbraní. Byl-li by takový trest nepřiměřený, zůstává výrobce stále vlastníkem zbraně, nicméně mu coby vyloučené osobě musí být znemožněno se zbraní fyzicky nakládat; svého vlastnického práva může využít tím způsobem, že zbraň prodá nebo jiným způsobem převede na jinou osobu.

Pokud je porušení pravidel takové povahy, že z výrobce nedělá vyloučenou osobu, zůstává majitelem i držitelem, a může být podle zákona potrestán jinak.

Třetí otázkou jsou situace, kdy zbraň vyrobí osoba, která je *a priori* vyloučena z držení. Taková osoba tím z definice porušuje zákon; je však nutné rozlišovat, zda je za takové porušení odpovědná či nikoli.

Osoby neschopné se řídit rozumem (děti, nesvéprávní) odpovědné nejsou. To však nevylučuje jejich právo na výsledky své práce. Proto by jim zbraň měla být odebrána, měla by však

zůstat jejich majetkem a o jejím dalším osudu by měla rozhodnout osoba oprávněná za ně rozhodovat.

Osobám schopným používat rozumu, a tedy odpovědným, musí být zbraň odebrána a dále s ní naloženo podle zákona obdobným způsobem, jako u výrobce, který se porušením pravidel stal neoprávněnou osobou.

Pro úplnost by bylo vhodné zmínit ještě jeden způsob nabytí vlastnictví zbraně, kterým je dědění. Je specifický tím, že nezávisí na vůli nabyvatele; proto by nabyvatel neměl být za žádných okolností postihován a jeho právo na zbraň jako majetek by mělo být zachováno, i když právo s ní fyzicky nakládat může být z výše zmíněných důvodů omezeno.

Jedním z běžných administrativních opatření pro kontrolu nad držením zbraní je **licencování**. Licence je úřední doklad potvrzující, že její nositel splňuje podmínky pro nabývání a držení, popřípadě nošení zbraní. Smyslem licencování je usnadnit dodržování a vymáhání zákona pomocí snadné ověřitelnosti splnění zákonných podmínek. Licencování může být zavedeno jako povinné nebo nepovinné. V prvním případě zákon dovoluje nabýt, držet nebo nosit zbraň pouze držitelé licence. V druhém případě licence slouží pouze pro usnadnění ověření, které ale může být provedeno i jiným způsobem.

V hobbesovské společnosti je vydávání licencí *a priori* právem suveréna, který může podmínky vydání licence stanovit podle své úvahy. V lockovské společnosti lze povinné licencování odůvodnit tam, kde ho vyžaduje zájem na zachování či fungování společnosti, tedy v situacích, kde nelze dodržování zákonů zajistit jinak a jejich nedodržování by vedlo k ohrožení společnosti. I v takovém případě ale může licence obsahovat pouze takové podmínky, které jsou zdůvodněné (viz *Kvalifikace držitele*), licence musí být při splnění podmínek nároková a podmínky vydání licence musí být pro všechny stejné. Příkladem takových licencí mohou být zbrojní průkazy vydávané ČR.

Nepovinné licencování je v lockovské společnosti přípustné, neboť nepředstavuje zásah do práv jednotlivce. Příkladem mohou být některé státy USA, kde je možné při nákupu zbraně nahradit kontrolu trestního rejstříku předložením licence ke skrytému nošení zbraně (kontrola je prováděna již při vydávání licence)⁹⁴.

Zákon také může vyžadovat, aby držitel nahlásil držení či převod zbraně úřadům. Smyslem takové **evidence** či **registrace** je zajistit, že stát bude mít o držení zbraní přehled a v případě potřeby je může dohledat, což umožňuje zlepšit kontrolu nad dodržováním podmínek jejich držení.

V hobbesovské společnosti je takové opatření přípustné, a poměrně pravděpodobné – zbraně jsou nástrojem moci a suverén je zřejmě bude chtít mít ne-li pod kontrolou, pak aspoň pod dohledem. Příkladem může být povinná registrace zbraní, která proběhla po vytvoření Protektorátu

Čechy a Morava⁹⁵.

V lockovské společnosti je registrace ze stejného důvodu poněkud kontroverzní, protože podřizuje dohledu vlády prostředky potřebné k případnému odporu proti ní. Na druhé straně může nekontrolované držení zbraní, zvláště ničivých typů, vést k ohrožení existence či funkce společnosti. O zavedení a podobě takového opatření by se tedy v lockovské společnosti zřejmě nakonec rozhodovalo politickými prostředky. Příkladem může být současná registrace zbraní v České republice, která je zavedena de facto na základě prerogativy – registrace zbraní je všeobecně uznávána jako potřebné preventivní opatření.

Nepopulárním, ale nepostradatelným nástrojem je také *represe*. U některých opatření (bezpečné uložení zbraní, zákaz nošení pod vlivem alkoholu apod.) je realizací pověřen přímo držitel zbraně formou uložení povinnosti spojené s postihem za nedodržení. Hrozba postihu plní primárně motivační funkci.

V hobbesovských společnostech je takový prostředek přípustný; navíc jej není nutné výslovně spojovat s konkrétním postihem, neboť podle Hobbesa tam, kde zákon neurčuje trest, může být uložen jakýkoli trest.⁹⁶ V lockovských společnostech je použití takového prostředku také přípustné, pokud se drží Lockových právních principů, tj. že zákon musí být vyhlášený a pro všechny stejný.

Vlivy Hobbesových a Lockových myšlenek na současné legislativní procesy

Přirozenoprávní filosofové zformovali principy společnosti, jak ji dnes známe: společnosti založené na jednotlivci, kde se moc vlády odvozuje od souhlasu těch, kterým je vládnuto. Nejen tento základní princip, ale i mnoho z něj odvozených tezí nalezneme v současných právních dokumentech – například Hobbesovo tvrzení „*svoboda poddaných závisí na mlčení zákona*“ významem přesně odpovídá větě „*Každý občan smí činit vše, co zákon nezakazuje*“, kterou najdeme v ústavách mnoha států včetně ČR.

Významnou částí každé takové teorie jsou také úvahy o oprávněnosti donucení a o uspořádání a zdůvodnění pravidel pro držení a použití síly, zejména pak o rozsahu a uspořádání monopolu státu na použití násilí. I tyto úvahy se promítají do současné legislativy, zejména v zákonech upravujících existenci a použití státních ozbrojených sil. Většina teorií společenské smlouvy ale také uznává, že za určitých okolností může použít násilí i soukromá osoba. Tyto úvahy se dnes promítají do legislativního procesu tvořícího zákony, které upravují zejména sebeobranu a

také držení zbraní, které jsou k sebeobraně prostředkem.

V této části jsem vybral tři legislativní procesy upravující nabývání zbraní a nakládání s nimi, ve kterých lze ukázat, že při jejich tvorbě mnozí zákonodárci uvažovali stejným způsobem jako přirozenoprávní filosofové a při hledání řešení se řídili stejnými principy, které byly ustanoveny už v dobách osvícenství. Tyto případy jsou přijímání současného českého zákona o zbraních v letech 1999 – 2002, novelizace evropské Směrnice o nabývání a držení zbraní v letech 2016 – 2017, a novelizace ústavního zákona o bezpečnosti ČR, která probíhá letos.

Předesílám, že přítomnost myšlenek a argumentů obdobných Hobbesovým či Lockovým v textu zákona a projevech zákonodárců nepovažuji za důkaz jejich správnosti; je to však důkaz toho, že tyto myšlenky a principy jsou v současné politice stále přítomny a že mají vliv na tvorbu zákonů o zbraních.

1. Český zákon o zbraních a střelivu

Předchůdcem současného zákona č. 119/2002 Sb. byl zákon č. 288/1995 Sb., který byl vůči držitelům zbraní poměrně liberální. Obsahoval již prověření držitele z hlediska bezpečnosti a zdravotního stavu a zaváděl registrační systém. Zbraně dělil do tří kategorií: zakázané, podléhající registraci a „volné“. První skupinu tvořily zbraně automatické a vojenské, ale například také krátké brokovnice nebo zbraně původně automatické, předělané na střelbu jednotlivými ranami. Registraci podléhaly všechny obranné, sportovní a lovecké zbraně. Volně byly vzduchovky, předovky, historické a obdobné zbraně. Nošení zbraně pro sebeobranu bylo podle zákona povoleno, pokud měl držitel odpovídající skupinu zbrojního průkazu, jejíž vydání bylo podle zákona nárokové.

Tento zákon bylo na začátku milénia třeba změnit kvůli harmonizaci českého práva s evropským, prováděné kvůli vstupu ČR do EU. Základní rozpor mezi českým zákonem a evropskou směrnicí byl právě v prostřední kategorii – zbraně na registraci. Evropská směrnice tuto skupinu dělí na dvě další. Zbraň kategorie B, do které patří pistole, revolvery a další obranné zbraně, smí nabýt a držet pouze ten, kdo od relevantního státního orgánu (obvykle policie) dostane povolení. Pouze lovecké a sportovní zbraně lze podle evropského práva držet na pouhou registraci. Obranné zbraně, na jejichž držení měl podle dosavadního zákona držitel zbrojního průkazu nárok a byl pouze povinen je zaregistrovat, by tedy přešly do povolovacího režimu.

Ministerstvo vnitra proto r. 1999 vytvořilo novelu zákona o zbraních⁹⁷, která přizpůsobovala nabývání a držení těchto typů zbraní evropské směrnici. Zaváděla novou skupinu „zbraně na povolení“, kdy žadatel o povolení měl mít povinnost uvést účel, ke kterému povolení

požaduje, a důvod žádosti. Pro vydání povolení měl žadatel uvést jeden z vyjmenovaných důvodů a dokázat, že tento důvod je závažný, jinak měla být žádost zamítnuta. Byla-li důvodem ochrana života, zdraví a majetku, měl „věrohodně doložit“, že by mohl být ohrožen útokem na své zdraví, život nebo majetek a že držení nebo nošení zbraně určené k ochraně zdraví, života a majetku může toto ohrožení zmírnit. V důvodové zprávě ministerstvo vnitra předpokládalo, že důvodnost žádosti bude posuzovat policie, a připouštělo, že tím dojde k podstatnému omezení držení zbraní pro ochranu života, zdraví a majetku. Tato omezení však v podstatě vítalo jako preventivní opatření proti zneužívání těchto zbraní. Takovýto návrh je podstatně blíže Hobbesovu způsobu uvažování, kdy právo na držení zbraní (stejně jako jakékoli jiné právo) závisí na svolení suveréna.

Sněmovna ale návrh rozhodně odmítla již v prvním čtení, právě kvůli plánovanému podřízení zbraní na sebeobranu povolovacímu řízení. Jedním ze základních argumentů poslanců bylo právě to, že možnost držení zbraně pro sebeobranu nelze podřídit rozhodnutí úředníka, protože by šlo o nepřípustný zásah do práva na sebeobranu. Přiklonili se tedy spíše k uvažování podle Locka, který považuje právo na sebeobranu za nezadatelné a omezitelné pouze ze závažných důvodů. Zejména jim vadilo, že úředník neměl být ve svém posuzování zákonem nijak omezen ani řízen, a mohl by o žádosti rozhodnout zcela podle svého názoru. To také koresponduje s Lockovou tezí, že vláda má vládnout podle známých a vyhlášených zákonů, které mají být pro všechny stejné. Otevřeně zazněl také argument, že podobný systém držení zbraní mají totalitní státy, ve kterých je občan subjektem státní manipulace a dozoru. V tomto příspěvku také zazněl argument, který je Lockově filosofii nejpodobnější, totiž že sebeobrana je základní lidské právo a že občané mají právo mít zbraně pro sebeobranu, protože policie je nemůže chránit všude. To koresponduje s Lockovou tezí, že kde zákon nedokáže člověka ochránit před ohrožením života, nesmí mu bránit v obraně vlastními silami.

Jelikož bylo stále potřeba implementovat evropskou směrnici o nabytí a držení zbraní, připravilo ministerstvo vnitra o rok později zcela nový zákon⁹⁸, obsahující podobně kontroverzní podmínky jako předchozí návrh. Nový návrh obsahoval taxativně vymezené důvody, které žadatel měl doložit, například přeprava cenných zásilek, noční pracovní doba nebo prokazatelné vyhrožování. Proti argumentům právem na sebeobranu se ministerstvo vnitra opřelo o nález Ústavního soudu⁹⁹, podle kterého právo na držení zbraní není základním právem (nešlo však o případ, který by se obecně týkal právního nároku na zbraň – v uvedeném případě se vydání zbrojního průkazu dožadoval žadatel se záznamem v trestním rejstříku). Ústavní soud navíc uvedl, že držení zbraní je v rozporu s právem na život, neboť zbraní lze život ohrozit. Argument právem na sebeobranu pak vyložil tak, že v zájmu obránců je naopak počet zbraní mezi lidmi omezovat, protože proti neozbrojenému útočníkovi se brání lépe než proti ozbrojenému.

Sněmovna ale návrh znovu odmítla s tím, že méně zbraní by zřejmě znamenalo méně rizika, totéž ale platí i o autech a koneckonců i o lidech. Opět byl zopakován argument, že nedokáže-li stát občanům stoprocentně zajistit bezpečnost, musí jim umožnit držet zbraně jako prostředky vlastní obrany, a tato možnost nemůže podléhat posouzení úředníka. Také zaznělo tvrzení, že neexistenci práva na držení zbraní nelze dovozovat z toho, že není uvedeno v Listině základních práv a svobod; autor tohoto příspěvku naopak argumentoval tím, že práva v Listině uvedená, jako život, důstojnost a majetek by pozbývala smysl, kdyby stát občanu odmítl možnost je v ohrožení bránit, což je přístup přesně opačný k přístupu Ústavního soudu. Současně někteří zákonodárci vyslovili souhlas s určitým zpřísněním podmínek získání zbrojního průkazu, ovšem s tím, že musí jít o podmínky taxativně vymezené zákonem a že odebrání zbrojního průkazu může být odůvodněno nesplněním bezpečnostních podmínek, ale ne tím, že držitel zbraň údajně nepotřebuje.

Na druhé straně tentokrát zazněl i argument, že držení a nošení zbraní je vysoce rizikové a svádí k braní zákona do vlastních rukou; autor příspěvku doporučoval zvýšit bezpečnost společnosti pomocí zdokonalení fungování státních institucí. V tomto čtení tedy zazněl i argument obdobný Hobbesovu, že zajišťování bezpečnosti je kompetence státu, a že lidé bez kontroly státu se budou ohrožovat navzájem. Opačný přístup nicméně převážil a zákon byl v druhém čtení vrácen k přepracování.

O rok později předložila vláda další návrh zákona¹⁰⁰, který v zásadě jen potvrdil pozice obou stran: byl velmi podobný předchozím návrhům, ministr vnitra jej předložil s velmi podobnými argumenty, a Sněmovna jej s velmi podobnými argumenty smetla ze stolu již v prvním čtení.

Ministr vnitra o tři měsíce předložil návrh zákona znovu¹⁰¹, opět včetně kontroverzního ustanovení, že žadatel o povolení k držení zbraně pro ochranu života, zdraví a majetku má dokládat opodstatněnost takové žádosti. V této fázi se již Sněmovna zřejmě rozhodla diskusi na toto téma ukončit, neboť zákon v prvním čtení převzala a předala výboru pro bezpečnost a obranu, který navrhovaná omezení seškrtil, návrh přepsal podle svých představ a doporučil Sněmovně schválit v tomto znění, což se také stalo. Z návrhu tak byla odstraněna nejen povinnost dokazovat ohrožení při žádosti o povolení k nošení zbraně pro sebeobranu, ale také zákaz zbraní vojenského vzhledu, regulace zbraní bodných, sečných a úderných, a povinné psychotesty. Nutnost zavést povolovací systém, který evropská směrnice direktivně ukládá, byla vyřešena zavedením formálního povolení – žadatel podá žádost o povolení, a splňuje-li podmínky zákona, policie musí povolení vydat. Výsledná podoba zákona tak nabyla výrazně „lockovských“ rysů: ustanovila princip, že právo na držení zbraní existuje a smí být omezeno a podmíněno pouze ze závažných a prokazatelných bezpečnostních důvodů, přičemž podmínky držení zbraní musí být vyhlášeny zákonem a musí být

pro všechny stejné. Také z příspěvků zákonodárců ve Sněmovně je vidět, že názory, které je vedly k vytvoření takovéto normy, jsou obdobné některým Lockovým tezím: nezadatelné právo na sebeobranu, nadřazení ochrany základních práv jednotlivce státnímu zájmu a potřeba mít zákon vyhlášený, známý a pro všechny stejný.

2. Novelizace evropské směrnice o nabývání a držení zbraní v letech 2016 – 2017

V legislativním procesu novelizace evropské směrnice o zbraních lze v argumentaci zákonodárců také vysledovat úvahy založené na principech, obsažených v Hobbesových a Lockových tezích. Zejména bylo zajímavé sledovat kulturní a myšlenkový střet mezi západní a východní Evropou: zatímco západní státy vnímaly celou problematiku jako otázku spadající do kompetence států a vlád, východní státy na držení zbraní mnohem více pohlížely jako na otázku individuálního práva¹⁰². Domnívám se, že tento rozdíl je způsoben zejména nedávnou historií totalitních režimů. Zatímco západní státy vnímaly legitimitu projednávaných omezení v dosažení politické vůle (tj. souhlasu většiny), východní státy kladly zásadní důraz na (chybějící) racionální odůvodnění těchto omezení a respekt vůči právům a zájmům občanů, kterých se navrhovaná omezení týkají. Pomyslná hranice mezi „západními“ a „východními“ státy přitom přesně kopíruje někdejší „železnou oponu“. Domnívám se tedy, že výrazně silnější vnímání držení zbraní jako individuálního práva ve východní Evropě má příčinu ve skutečnosti, že totalitní systémy východní Evropy 20. století lidem držení zbraní odpíraly nebo silně omezovaly (tento argument ostatně zazněl i v české Sněmovně při projednávání zákona o zbraních, viz předchozí část), proto je v těchto zemích právo na zbraň vnímáno jako součást znovu nabyté svobody. V západních zemích tato historická zkušenost chybí, proto je držení zbraní jednotlivcem převážně vnímáno jako běžný zájem podléhající politickému konsensu. Z toho se také odvíjel přístup Evropského parlamentu – ačkoli europoslanci obvykle hlasují podle politických frakcí bez ohledu na zemi původu, v této věci se parlament rozdělil v první řadě podle zemí.

Některé návrhy vlád a poslanců západních států byly proto výrazně po „hobbesovské“ linii: zákaz zbraní označených za nejnebezpečnější, s generální výjimkou pro potřeby státu a úzce vymezenými, státem individuálně schvalovanými výjimkami pro ty, kdo prokážou, že takovou zbraň potřebují¹⁰³. Také argumenty pro jejich prosazení byly výrazně hobbesovské: jako důvod pro jejich zákaz bylo nejčastěji uváděno přesvědčení, že takové zbraně civilisté nemají mít, což koresponduje s Hobbesovou tezí, že rozsah práv jednotlivce určuje suverén dle své vůle. Důkazní

břemeno bylo v diskusi na straně odpůrců zákazu: prosazovatelé neuváděli konkrétní důvody, proč by držení těchto zbraní mělo být zakázáno, naopak požadovali od druhé strany uvedení důvodů, proč by mělo být dovoleno. Finálním argumentem pro oprávněnost zakazů pak byl výsledek hlasování.

Námítky proti těmto návrhům byly (kromě faktických a technických námitek) výrazně ve smyslu Lockových postulátů: že se zavádí omezení individuálních práv, aniž by bylo odůvodněno bezpečnostní nutností; že byly porušeny legislativní zásady (předkladatel s návrhem nedodal odborné posouzení dopadů, které je povinnou součástí návrhu); že návrh zavádí právní nejistotu (subjektivní posuzování žadatelů) a diskriminaci (výjimky pro určité typy žadatelů a pro určité státy); že návrh porušuje základní právo na majetek (nařizuje zabavit zakázané zbraně).¹⁰⁴

Argumenty odpůrců uspěly pouze v posledním bodě, kvůli kterému byla do návrhu zavedena tzv. „dědická klauzule“ (grandfathering), tedy že dosavadní držitelé nově zakázaných zbraní si je mohou ponechat a zakázáno bude jen další nabývání. Nelze však s jistotou určit důvod tohoto ústupku, protože kromě argumentu vlastnickým právem bylo argumentováno také náklady pro stát (v zemích, jejichž právní systém zakazuje vyvlastnění bez náhrady), popřípadě bezpečnostním rizikem (ukrytí a zapření zbraní jejich majiteli, čímž by tyto zbraně přešly do nelegální sféry). Nelze tedy přesně říci, zda šlo o jednání v souladu s Lockovou filosofií (respekt k základnímu právu jednotlivce), nebo Hobbesovou filosofií (zájem státu).

3. Změna ústavního zákona o bezpečnosti ČR – zavedení práva na zbraň

Zákaz některých zbraní výše zmíněnou směrnicí uspil návrh na novelizaci ústavního zákona č.110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky¹⁰⁵. Tento zákon byl zvolen kvůli okruhu své působnosti: Smlouva o fungování EU ustanovuje, že zajišťování vnější a vnitřní bezpečnosti je výlučná kompetence členského státu, začlenění civilního držení zbraní do koncepce vnitřní a vnější bezpečnosti ČR by je tedy přesunulo mimo působnost směrnice.

Okolo tohoto návrhu se rozvinul zatím nejčistší ideový střet mezi Hobbesovou a Lockovou filosofií, se kterým jsem se kdy setkal: konflikt mezi Hobbesovou doktrínou absolutního monopolu státu na násilí a Lockovou doktrínou nezadatelného práva na sebeobranu, a také Lockovým *odmítnutím* absolutního monopolu státu na násilí.

Navrhovatelé pro návrh uvedli dva důvody. Prvním z nich je ochrana tzv. „měkkých cílů“ před teroristickými útoky. Cílem teroristů a obdobných pachatelů obvykle bývá co největší počet obětí, proto si cíleně vybírají za cíl shromáždění bez přítomnosti bezpečnostních složek, a než ty dorazí na místo činu, pachatel obvykle stihne napáchat značné škody. Navrhované právo na držení a

nošení zbraní by umožnilo každému jednotlivci (v rámci zákona), aby se v takové situaci bránil sám, včetně obrany střelnou zbraní. To je zcela přesná parafráze Lockova popisu, jak ve společenském stavu vzniká válečný stav: ohrožuje-li útočník život napadeného a zákon v dané chvíli není schopen ho ochránit, má napadený zcela volné ruce a smí se bránit, jak sám považuje za vhodné, včetně užití smrtící síly.

Druhým důvodem podle navrhovatelů je zapojení občanů do systému vnější a vnitřní bezpečnosti státu na principu dobrovolné účasti, zejména formou zřizování branných spolků, dobrovolných záloh, civilní obrany a obdobných koncepcí. Taková myšlenka není explicitně vyjádřena v Lockově ani Hobbesově díle. Lockova filosofie ji však *a priori* nevyklučuje, zatímco u Hobbese je v rozporu s doktrínou, že ozbrojená moc má být v rukou suveréna. Narušil by se tak dosavadní „hobbesovský“ koncept zákona, kdy je bezpečnost státu založena výlučně na státních ozbrojených složkách a občané se mohou (musí) podílet na bezpečnosti státu pouze na rozkaz.

Základním argumentem odpůrců této změny je právě teze, že na násilí má mít monopol stát. Právo na individuální sebeobranu při ohrožení odpůrci obvykle připouští, ale předpoklad, že stát s touto možností počítá a vychází jí vstříc, považují za selhání státu, které spatřují v údajné rezignaci na zajištění bezpečnosti státními institucemi.¹⁰⁶ To je ovšem v rozporu i s Hobbesovou teorií, podle které suverén splní svou povinnost zajistit poddanému bezpečnost tím, že vydá zákony ve prospěch všeobecné bezpečnosti a dle svých nejlepších možností zajistí jejich provádění. Jinými slovy, stát má povinnost zajistit bezpečnost jen do té míry, do jaké je to reálně možné; není odpovědný za škodu, které nešlo zabránit. Odkáže-li tedy suverén poddané na svépomoc v situacích, kdy státní instituce nemohou zajistit bezpečnost, nelze to považovat za jeho selhání. Naopak, pokud vydá zákon, který v takových situacích svépomoc umožňuje a podporuje, lze na to pohlížet právě jako na vydání zákona podporujícího bezpečnost. Z tohoto pohledu by tedy bylo selháním českého státu, kdyby se programově spoléhal pouze na svépomoc občanů tam, kde je možné zajistit bezpečnost činností státních institucí. Návrh ani důvodová zpráva však nic takového neobsahuje.

V současné době ústavní zákon o bezpečnosti určuje zajišťování bezpečnosti ČR jako základní povinnost státu. Dále definuje v čl.3 odst. 1, že zajišťování bezpečnosti ČR zajišťují státní složky. V odst. 2 pak uvádí, že další právní subjekty včetně fyzických osob jsou povinny se na zajišťování bezpečnosti podílet, pokud jim takovou povinnost zákon ukládá¹⁰⁷. To jednoznačně definuje, že zajištění bezpečnosti je v kompetenci státu, je to však v souladu s oběma teoriemi: i Locke připouští, že společnost smí občanům ukládat povinnosti nutné pro její zachování, včetně branné povinnosti, pokud jsou ukládány na základě zákona.

Původní verze změny spočívala v přidání třetího odstavce ve znění: „*Občané České*

republiky mají právo nabyvat, držet a nosit zbraně a střelivo za účelem ochrany životů, zdraví a majetkových hodnot a podílet se tak na zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti a ochraně územní celistvosti, svrchovanosti a demokratických základů České republiky. Podmínky a podrobnosti stanoví zákon.“ Taková formulace však vyvolala námitky na obou stranách. Zastánci práva na držení zbraní poukazovali, že návrh sice zavádí právo občanů na nabyvání, držení a nošení zbraní, zároveň však poslední větou dává státu pravomoc ho téměř libovolně omezit. Odpůrci změny zase spatřovali riziko v tom, že návrh bylo možné vykládat jako oprávnění k použití zbraně pro téměř jakýkoli účel směřující k zajištění bezpečnosti, a to paralelně ke státním strukturám k tomu určeným.

Proto byl návrh přepracován do této podoby: „*Občané České republiky mají právo nabyvat, držet a nosit zbraně a střelivo k naplňování úkolů uvedených v odstavci 2. Toto právo může být zákonem omezeno a zákonem mohou být stanoveny další podmínky jeho výkonu, je-li to nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, veřejného pořádku a bezpečnosti, životů a zdraví nebo pro předcházení trestným činům.*“ Nová formulace definuje, že použití zbraní k zajišťování bezpečnosti je (mimo nutnou obranu a krajní nouzi) přípustné pouze v rámci plnění povinností uložených podle zákona. Na druhé straně upřesňuje, že nabyvání, držení a nošení zbraní lze omezit a podmínit pouze v nezbytné míře ze závažných bezpečnostních důvodů. Takto formulované právo získalo mezi zákonodárci podstatně větší podporu¹⁰⁸. Z textu nicméně vypadl odkaz na ochranu života, zdraví a majetku (ačkoliv důvodové zprávě zůstal). Těžiště návrhu se přesunulo do problematiky zajištění bezpečnosti státu, na které se občané mají podílet; individuální použití zbraně k sebeobraně proti teroristickým a jiným útokům tak bylo formálně zahrnuto do zajišťování bezpečnosti státu.

Výsledný návrh (který je v této době stále v procesu schvalování) v zásadě odpovídá Lockově koncepci monopolu státu na násilí. Z kolektivního pohledu zákon na ústavní úrovni popírá Hobbesův princip, že ozbrojená moc má být v rukou suveréna (tj. státních institucí). Potvrzuje však Lockův princip monopolu státu na legitimní *použití* síly, protože oprávnění rozhodnout o použití zbraní k organizovanému zajišťování bezpečnosti přiznává pouze státním institucím, přičemž tyto instituce jsou při rozhodování vázány zákony. Nezahrnuje nicméně Lockovu tezi o přirozeném právu na sebeobranu, protože použití zbraně k sebeobraně podřazuje pod obranu státu.

Závěr

V této práci, která má za cíl prozkoumat a rozebrat základy práva na držení zbraní v přirozeném právu, jsem vytyčil tři okruhy zkoumání:

První otázkou je, zda právo na držení zbraní má či může mít oporu v přirozeném právu, jak je definováno v teoriích společenské smlouvy. Ve společenské diskusi je existence takového práva nejčastěji odvozována z práva na sebeobranu, které se vyskytuje ve všech známých teoriích společenské smlouvy. Zkoumání však ukazuje, že ze samotného práva na sebeobranu právo na držení zbraní automaticky nevyplývá. Smyslem obrany života je vždy jeho zachování. Napadený proto má vždy právo jednat tak, aby se ubránil. Existence práva maximalizovat své šance na přežití tím, že bude mít zbraň, však závisí na dalších okolnostech vyplývajících z konkrétní společenské smlouvy – zejména zda jsou práva jednotlivce nadřazená či podřazená zájmům státu, a zda je pravomoc státu omezit práva jednotlivce omezená či neomezená. Jsou-li práva jednotlivce podřízena zájmům státu a moc státu regulovat individuální práva je neomezená, pak má jednatel právo mít zbraň pro účel sebeobrany (nebo jakýkoli jiný účel) pouze tehdy, pokud to stát výslovně či mlčky dovolí. Má-li naopak právo jednotlivce na život přednost před zájmy státu a moc státu toto právo regulovat je omezena, pak má jednatel *a priori* právo mít zbraň pro sebeobranu. Omezením práva na zbraň k sebeobraně stát snižuje šanci jednotlivce na přežití nebezpečné situace, čímž omezuje jeho možnosti své právo na život skutečně realizovat.

Další otázkou týkající se práva na držení zbraní je uspořádání státního monopolu na násilí. Má-li být monopol státu na násilí permanentní a neomezený, pak právo na držení zbraní náleží státu, který je může propůjčit jednotlivci podle své úvahy tak, aby svůj monopol neohrozil. Naopak má-li monopol státu na násilí trvat pouze potud, pokud trvá souhlas společnosti, musí být ve společnosti dostatečný potenciál k použití násilí, aby v případě nutnosti vytvořila dostatečnou protiváhu ozbrojeným složkám státu.

Po ujasnění, že ani z liberálního konceptu společenské smlouvy nevyplývá neomezené právo na držení a nošení zbraní, jsem v druhém okruhu otázek zkoumal, nakolik je regulace zbraní v současných právních systémech v souladu omezeními připouštěnými přirozeným právem a principem společenské smlouvy. Vzhledem k tomu, že různé koncepty společenské smlouvy se k

přirozenému právu staví rozdílně, jsem existující omezení srovnával s teorií Thomase Hobbesa, který je zastáncem podřízení práv jednotlivce neomezené moci státu, a Johna Locka, který upřednostňuje omezení moci státu a myšlenku nezadatelných práv jednotlivce.

Hobbesovou teorií lze ospravedlnit téměř jakoukoli regulaci zbraní, což je při předpokladu neomezeného práva státu regulovat život jednotlivce celkem pochopitelné. Držení zbraní podle této teorie závisí na benevolenci státu. Výjimkou je držení zbraní pro lovecké účely, které by stát měl dovolit, jinak napáchá sám na sobě značné škody, a zákaz soukromého držení zbraní vojensky použitelných, který stát zavést musí, protože na něm do značné míry závisí jeho neomezená moc.

Zajímavější bylo srovnání současné regulace zbraní s Lockovou teorií společenské smlouvy, protože i Locke připouští určitou možnost regulace práv jednotlivce státem, nikoli však možnost neomezenou a libovolnou. Srovnání tak odhaluje, jak by mohlo vypadat držení zbraní ve společnosti liberálního typu, která uznává právo jednotlivce vlastnit zbraň pro sebeobranu, zároveň však připouští jeho regulaci tam, kde je to nezbytné pro zajištění bezpečnosti. Taková společnost by zřejmě uznávala omezení držitele zejména věkem, svéprávností a bezúhonností. Také by zřejmě měla přísná pravidla pro přechovávání, popřípadě přímo zákaz zbraní vysoce ničivých, u kterých by úmyslné i nechtěné použití znamenalo způsobení škod velkého rozsahu. Na druhé straně by zřejmě nepřipouštěla povinnost držení zbraní zdůvodňovat, stejně tak i podřízení práva na zbraň úřednímu povolovacímu procesu by bylo považováno za porušení tohoto práva.

V třetím okruhu zkoumání jsem učinil krátký exkurz do tří soudobých legislativních procesů, do kterých se tyto koncepty promítaly, buď přímo v legislativních textech, nebo v připomínkách a argumentech zákonodárců v debatě. Na těchto příkladech je vidět, že myšlenky a koncepty obsažené v osvícenských teoriích společenských smluv jsou stále živé a mají významný vliv na současnou legislativu týkající se držení zbraní. Je to samozřejmě kvůli nadčasovosti těchto konceptů, které byly plně zformulovány v dobách osvícenství, ale jejich kořeny sahají podstatně dále. Přirozené právo, jak už jeho název napovídá, vyplývá z lidské *přirozenosti*. To, že principy zformulované před stovkami let se vtělují do dnešních právních norem a argumenty dávno mrtvých filosofů dnes zaznívají (byť nevědomky) v parlamentních halách, je důkazem, že studium osvícenských děl nejenže neztrácí význam, ale zřejmě ho ani nikdy neztratí.

Vysvětlivky

1

„Není však známo, že by státy ve svých zákonech vyhlásily sebeobranu jako samostatné právo, ani nejsou známy soudní nálezy, které by státy zavazovala k uznání sebeobranu jako nezávislého a evidentního práva, které musí ve své legislativě uznat jako samozřejmé.“

UN Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights, *Final Report Submitted by Barbara Frey, Special Rapporteur: Prevention of Human Rights Violations Committed with Small Arms and Light Weapons*, 27 July 2006, A/HRC/Sub.1/58/27, available at: <http://www.refworld.org/docid/45c30b560.html> [accessed 21 November 2015]

- 2 „Protože však obránce odvracející útok chrání tytéž zájmy, které chrání sám trestní zákon, nejedná proti účelu trestního zákoníku, ale naopak ve shodě s ním.“ ... „Obecně lze tedy uvést, že nutná obrana je uplatněním práva proti bezpráví, kde svépomoc nahrazuje nedostatek ochrany zájmů chráněných trestním zákoníkem ze strany veřejné moci (nahrazuje vlastně zásah veřejných orgánů).“ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2.
- 3 „Zbraňová legislativa Velké Británie je založena na skutečnosti, že střelné zbraně jsou nebezpečné a stát má povinnost chránit veřejnost před jejich zneužitím. Držení zbraní je privilegium, nikoli právo.“ UK Home Office. *Guide on Firearms Licensing Law* [online]. Velká Británie: UK Home Office, 2014, červen 2014 [cit. 2015-11-21]. ISBN 978-1-78246-010-7. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/518193/Guidance_on_Firearms_Licensing_Law_April_2016_v20.pdf
- 4 Příkladem může být Cesare Beccaria, který používá právě zákaz nošení zbraní k ilustraci řečeného věžňova dilematu: lidé náchylní k porušování zákona takový zákaz nebudou respektovat, což jim při násilném konfliktu dává výhodu proti těm, kdo zákaz dodržují. BECCARIA, Cesare. *An essay on crimes and punishments* [online]. 1764 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: http://www.constitution.org/cb/crim_pun.htm (dále jen „Beccaria“), kap. 40 – Of false Ideas of Utility
- 5 Jak ukáží dále, všechny zákony o zbraních sledují jeden ze dvou principů: buď občan podává žádost a úřad ji podle své úvahy schválí nebo zamítne, nebo je nárok občana zakotven přímo v zákoně a úřad plní pouze administrativní úlohu.
- 6 „Úmluva nebránit se násilí násilím je vždy neplatná, neboť (jak jsem ukázal výše) nikdo nemůže převést ani se vzdát svého práva chránit se před smrtí, zraněním a uvězněním (jejichž odvrácení je jediným cílem jakéhokoli práva). A proto slib neodporovat násilí v žádné úmluvě žádné právo nepřevádí ani nikoho nezavazuje.“ HOBBS, Thomas, Jiří CHOTAŠ (ed.), Zdeněk MASOPUST (ed.) a Marina BARABAS (ed.). *Leviathan, aneb, Látka, forma a moc státu církevního a politického*. Vyd. 1. Praha: OIKOYMENH, 2009, 513 s. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-106-9. (dále jen „Leviathan“), str. 98

-
- 7 „A protože cílem tohoto ustavení je mír a obrana všech, a protože každý, kdo má právo na cíl, má právo také na prostředky, jež k němu vedou, patří k právu každého člověka nebo shromáždění majícího suverenitu posuzovat, co vede k míru a k obraně, jakož i to, co míru a obraně brání a co je narušuje. Jsou oprávněni činit vše, co je podle jejich mínění nutné k zachování míru a bezpečnosti, a to jak předem tím, že budou bránit domácím nespřátelům a nepřátelství zvnějšku, tak následně, kdy se o mír a bezpečnost přijde, aby se obojího znovu nabylo.“ *Leviathan*, str. 124
- 8 „Mezi tolika zly, která povstávají z lidské přirozenosti a denně každého ohrožují, nemůže nám býti dáváno za vinu, že o sebe máme starost; nelze nám jednat jinak. Neboť každý člověk jest touhou přitahován k tomu, co je pro něj dobré, a vyhýbá se tomu, co je pro něj špatné, zejména pak hlavnímu ze zel přírody, kterým je smrt; toto se děje přirozenou nutností tak silnou, jako když kámen je nucen padat dolů. Není tudíž absurdní ani nepochopitelné, ani napříč pravému rozumu, pokud člověk vyvíjí veškeré úsilí k uchránění svého života a zdraví od smrti a k jejich zachování. A všichni souhlasí, že co není činěno napříč pravému rozumu, je činěno spravedlivě a po právu. Neboť pojmem právo je právě svoboda, kterou člověk má pro využívání svých možností v souladu s pravým rozumem. Proto je prvním základem přirozeného práva, že každý člověk chrání svůj život a zdraví, jak jen může.“ HOBBS, Thomas, Charles T WOOD, T SCOTT-CRAIG, Bernard GERT a Thomas HOBBS. *Man and citizen: De homine and De cive*. Indianapolis: Hackett Pub. Co., c1991, 388 p. ISBN 08-722-0111-2. (dále jen „*Man and Citizen*“), str. 115
- 9 „Souhlas poddaného se suverénní mocí je obsažen v těchto slovech: „Autorizuji všechny jeho činy čili beru je na sebe.“ Tím nikterak není omezena jeho přirozená svoboda. Pokud totiž suverénovi dovolím, *aby mne zabil*, pak se nezavazují, že se sám zabijí, jestliže mi to přikáže. Jedna věc je říci: „Zab mne nebo mého druha, jestli se ti zlíbí“, druhá „Zabijí sám sebe nebo svého druha“. *Leviathan*, str. 152
- 10 „Ale právo k nějakému cíli nemá významu, pokud je právo na prostředky k dosažení tohoto cíle odepřeno; následně tedy, jelikož každý člověk má právo sebezáchovy, má také právo použít jakýchkoli prostředků a podniknout jakýkoli čin, který je nutný k jeho záchově.“ *Man and Citizen*, str. 116
- 11 „Jest také přirozeným právem, že každý sám posuzuje, zda prostředky, které chce použít, a činy, které chce podniknout, jsou nezbytné k zachování jeho života a zdraví či nikoli. Protože kdyby bylo proti pravému rozumu, že sám posuzuji nebezpečí, které mi hrozí, musel by ho posuzovat někdo jiný; tedy na základě toho, že jsme si rovni, rozhodne-li se jiný na základě své úvahy jednat proti mně, mám i já právo na základě své úvahy jednat proti němu.“ *Man and Citizen*, str. 116
- 12 „*Stéphane Charbonnier byl sportovní střelec. Požádal policii o povolení nosit zbraň. Bez odezvy. Věděl, že jeho život je v ohrožení.*“ Antonio Fischetti : “Bien sûr, on s'engageulait, à 'Charlie'”. *Télérama.fr* [online]. Francie: Télérama, 2015 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.telerama.fr/medias/antonio-fischetti-bien-sur-on-s-engageulait-a-charlie.121621.php#links-right>
- 13 *Man and Citizen*, str. 259
- 14 „Prospěch poddaných na tomto světě lze rozdělit do čtvero druhů: 1. že jsou chráněni před cizími nepřáteli. 2. že je doma udržován mír. 3. že mohou bohatnout až do té míry, dokud to není v rozporu s bezpečností veřejnosti. 4. že mohou užívat neškodné svobody.“ *Man and Citizen*, str. 260
- 15 „z rozumu i z Písma tudíž – podle toho, jak to chápu – jasně plyne, že suverénní moc, ať již je svěřena jednomu člověku jako v monarchii nebo jednomu shromáždění lidí jako v lidových státech nebo v aristokraciích, je tak velká, jak si jen lidé dokážou představit.“ *Leviathan*, str. 145
- 16 *Man and Citizen*, str. 252
- 17 V celém *Prvním pojednání o vládě* Locke vyvrací teorii sira Roberta Filmera, že králové mají právo vládnout jako dědicové Adama, který toto právo dostal od Boha; Locke kontruje mimo jiné tím, že Adamova linie je ztracena, takže nelze zjistit, kdo je a kdo není přímým Adamovým potomkem.
- 18 „Je to také stav rovnosti, kde všechna moc a pravomoc je vzájemná, aniž jeden má více než druhý. Není nic

---

zřejmější, než že tvorové téhož druhu a téhož stupně, bez rozdílu zrození ke všem týmž výhodám přírody a užívání týchž schopností, mají být také mezi sebou rovni, bez podřízení a podrobení, dokud by pán a velitel jich všech nějakým zjevným prohlášením své vůle neustanovil jednoho nad druhým a nepřenesl na něho zřejmým a jasným ustanovením nepochybné právo na panství a svrchovanost.“ LOCKE, John. *Druhé pojednání o vládě*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1992, 184 s. ISBN 80-205-0222-X. (dále jen „Locke“), str. 30

- 19 *Locke*, str. 32
- 20 „A takto ve stavu přirozeném nabývá jeden člověk moci nad druhým, ale přece ne moci absolutní nebo libovolné, aby zacházel se zločincem, když ho dostal do svých rukou, podle rozvášněné horlivosti nebo bezmezné prudkosti své vlastní vůle, ale toliko aby mu oplatil, pokud klidný rozum a svědomí nařizují, tím, co je úměrné jeho přestupku, a tolik, co může sloužit k náhradě a výstraze.“ *Locke*, str. 33
- 21 „Stav válečný je stavem nepřátelství a záhuby a tudíž projeví-li kdo slovem nebo činem ne vášnivý a ukvapený, nýbrž klidný, uvážený záměr proti životu druhého člověka, přivádí se do stavu válečného s tím, proti němuž takový úmysl projevil. Tak vydal svůj život moci druhého, aby byl utracen jím nebo kýmkoli, kdo se k němu připojí v jeho obraně a zastává jeho spor, protože je rozumné a spravedlivé, abych měl právo zahubit to, co mne ohrožuje záhubou. Neboť podle základního zákona přirozeného se má člověk pokud možno zachovat, a když nemohou být zachováni všichni, je nutné dát přednost bezpečnosti nevinného a člověk smí zahubit toho, kdo proti němu zahájil válku nebo dal najevo nepřátelství k jeho existenci, z téhož důvodu, že smí zabít vlka nebo lva, protože takoví lidé nejsou pod pouty obecného rozumu a nemají jiné pravidlo než pravidlo síly a násilí, a proto je nutné s nimi zacházet jako s dravci, s oněmi nebezpečnými a škodlivými tvory, kteří ho jistě zahubí, kdykoli upadne do jejich moci.“ *Locke*, str. 38
- 22 „Vskutku, jestliže někdo z vlastní viny propadl svým životem pro nějaký čin, jenž zasluhuje smrt, ten, komu jím propadl, může (má-li ho ve své moci) odložit jeho usmrcení a užít ho ke své vlastní službě a nečiní mu žádné bezpráví.“ *Locke*, str. 42
- 23) „Protože politická společnost nemůže existovat ani se udržet, aniž sama má moc chránit vlastnictví a za tím účelem trestat přestupky všech členů oné společnosti, je politická moc tam a pouze tam, kde se každý z členů vzdal této přirozené moci a odevzdal ji do rukou společenství ve všech případech, kde není vyloučen z toho, aby se odvolal pro ochranu k zákonu jím zavedenému.“ *Locke*, str. 43
- 24 „A abychom viděli, že i neomezená moc, kde je nutná, není, jsouc neomezená, libovolná, nýbrž je stále omezována z onoho důvodu a redukována na ty účely, jež vyžadovaly, aby byla v některých případech neomezená, nepotřebujeme se dívat dále než na obecnou praxi vojenské kázně. Neboť zachování armády a v tom celého státu vyžaduje naprostou poslušnost velení každého vyššího důstojníka a neposlechnout nebo se přít o nejnebezpečnější nebo nejnerozumnější z rozkazů znamená právem smrt. Ale přece vidíme, že ani seržant, který by mohl nařídít vojínovi, aby kráčel proti ústí děla nebo aby stál v průlomu, kde je téměř jisto, že zahyne, nemůže nařídít onomu vojínu, aby mu dal jedno penny ze svých peněz. Ani generál, který ho může odsoudit na smrt za to, že zběhl ze svého stanoviště nebo že neuposlechl nejzoufalejších rozkazů, nemůže přece při veškeré své neomezené moci nad životem a smrtí volně nakládat s jedním haléřem ze jmění onoho vojína nebo uchvátit jedinou maličkost z jeho statků, a přece mu může nařídít cokoli a dát ho pověsit pro nejmenší neposlušnost. Taková slepá poslušnost je zajisté nutná k onomu účelu, pro nějž velitel má svou moc, ale disponování jeho statky nemá s tím nic co činit.“ *Locke*, str. 113
- 25 „Tím je vyloučen veškerý soukromý soud každého jednotlivého člena, společenství se stává rozhodčím a rozhoduje podle stanovených stálých a nestranných pravidel, týchž pro všechny strany.“ *Locke*, str. 79
- 26 “Kde totiž poškozené straně lze pomoci a její škody napravit odvoláním k zákonu, tam není záminky k síle, jíž se má užít jedině tam, kde se člověku zabraňuje se odvolat k zákonu. Neboť nic nelze považovat za nepřátelskou sílu kromě tam, kde nenechává prostředek k takovému odvolání, a je to jediná taková síla, jež přivádí toho, kdo jí užíval, do válečného stavu a činí zákonným odporovat mu.“ *Locke*, str. 152
- 27 „...Kde totiž zákon, který byl dán pro mou záchovu, nemůže zakročít, aby zabezpečil proti přítomnému násilí můj život, který, je-li ztracen, nemůže být nahrazen, dovoluje mi mou vlastní obranu a právo války a dává mi volnost zabít útočnicka, protože útočnick mi nepopřává času odvolat se k našemu společnému soudci ani k rozhodnutí zákona

---

pro nápravu v případě, kde škoda může být nenahraditelná. (...) Násilí bez práva na osobu druhého vytváří stav válečný jak tam, kde je, tak tam, kde není společný soudce.“ *Locke*, str. 40

- 28 „Když ale pomine přítomné násilí, přestává stav válečný mezi těmi, kdo jsou členy téže společnosti a jsou stejně na obou stranách podrobeni spravedlivému rozhodnutí zákona, protože pak je zde otevřená cesta k odvolání za minulé bezpráví a k tomu, aby se předešlo budoucí škodě.“ *Locke*, str. 40
- 29 „Práce jeho těla a dílo jeho rukou, můžeme říci, jsou ve vlastním smyslu jeho.“ *Locke*, str. 45
- 30 „Nelze předpokládat, že by zamýšleli, kdyby měli moc tak učinit, dát některému jedinci nebo jejich většímu počtu neomezenou a libovolnou moc nad svými osobami a statky a vložili moc do rukou vrchnosti, aby nad nimi libovolně vykonávala svou neomezenou vůli. Toto by bylo vydat se do horšího postavení, než je stav přirozený, kde měli volnost hájit své právo proti bezprávím jiných a měli rovné podmínky co do síly, aby je uhájili, jestliže byli napadeni ať jednotlivým člověkem, nebo mnoha spojenými. Naproti tomu předpokládáme – li, že se sami vzdali neomezené a libovolné moci a vůli zákonodárcově, sami se odzbrojili a jeho ozbrojili, aby ze sebe učinili jeho kořist, kdykoli se mu zlíbí.“ *Locke*, str. 111
- 31 „Kde odvolání k zákonu a k ustanoveným soudcům je volné, ale náprava se odpírá zřejmým zvrácením spravedlnosti a nestoudným překroucením zákonů, aby se chránilo nebo učinilo beztrestným násilí nebo bezpráví několika jednotlivců nebo některé strany, tam je těžké si představit cokoli mimo stav válečný. Neboť kde se užívá násilí a páše bezpráví, byť rukama určenými vykonávat spravedlnost, je to stále násilí a bezpráví, byť by bylo jakkoli okrášleno jménem, záminkami nebo právními formami, neboť účelem zákona je chránit a pomáhat k právu nevinnému nepředpojatým vztahováním zákona na všechny, kdo jsou pod ním.“ *Locke*, str. 41
- 32 „Právím, užívání síly proti lidu bez zmocnění a proti důvěře kladené v toho, kdo tak činí, je válečný stav s lidem, který má opět právo uvést legislativu ve vykonávání její moci. Neboť lid, který zřídil legislativu s úmyslem, aby vykonávala zákonodárnou moc buď v určitých stanovených dobách, nebo když je toho třeba, má právo, brání-li se jí nějakou silou v tom, co je nezbytné společnosti a v čem spočívá bezpečnost a záchova lidu, tuto sílu odstranit silou.“ *Locke*, str. 121
- 33 „Legislativa nebo nejvyšší autorita si nemůže osvojit moc vládnout příležitostnými a libovolnými nařízeními, nýbrž je vázána vykonávat spravedlnost a rozhodovat o právech poddaných podle vyhlášených stálých zákonů a známými oprávněnými soudci.“ *Locke*, str. 110
- 34 „Svoboda poddaného tedy tkví pouze v tom, co suverén při uspořádávání jeho činnosti dovolil...“ *Leviathan*, str. 148
- 35 Evropská směrnice týkající se zbraní stanoví minimální věk 18 let, s výjimkami pro mladistvé lovce či sportovní střelce pod dohledem dospělých. *SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2008/51/ES o kontrole nabývání a držení zbraní* [online]. 2008-5-21 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0051&from=en> (Dále jen Směrnice 2008/51/ES), Článek 5 odst. A
- 36 Český zákon o zbraních a střelivu stanoví minimální hranici na 18 letech pro sportovní a lovecké účely a 21 letech pro sběratelství, výkon povolání a sebeobranu. Stanoví také výjimky pro členy sportovních střeleckých klubů a lesnických a puškařských škol. *Zákon č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu* [online]. Česká republika, 2013-21-6 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=53276&nr=119~2F2002&rpp=15#local-content> (dále jen „Zákon o zbraních a střelivu“), §19 – Věková hranice pro vydání zbrojního průkazu
- 37 Americký federální zákon o regulaci zbraní zakazuje držení krátkých zbraní (pistolí a revolverů) a střeliva do nich osobám mladším 18 let. Také existují výjimky pro mladistvé pod dohledem. *Gun Control Act of 1968* [online]. USA, 1968-10-22 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/part-I/chapter-44> (Dále jen „Gun Control Act“), §922 (x)
- 38 „Nikdo nemůže být pod zákonem, který mu není vyhlášen. Protože tento zákon je vyhlášen nebo poznáván toliko rozumem, nelze o tom, kdo nedospěl ještě k užívání rozumu, říci, že je pod tímto zákonem.“ *Locke*, str. 61

-
- 39 „Zatímco je ve stavu, kde nemá vlastní rozum, aby řídil jeho vůli, nemá mít svou vlastní vůli, aby jí poslouchal. Ten, kdo má rozum za něho, musí také za něho chtít, musí dávat předpisy jeho vůli a řídit jeho jednání, ale když dospěje do stavu, jenž učinil jeho otce svobodným člověkem, je syn svobodným člověkem také.“ *Locke*, str. 62
- 40 „Příslušný útvar policie vydá zbrojní průkaz fyzické osobě, která (...) je způsobilá k právním úkonům“ *Zákon o zbraních a střelivu*, §18 – podmínky vydání zbrojního průkazu
- 41 „Je zakázáno prodat či jinak opatřit střelnou zbraň a střelivo osobě, o které zprostředkující osoba ví nebo má důvod se domnívat, že byla prohlášena za nesvéprávnou nebo umístěna do zařízení psychiatrické péče.“ *Gun Control Act*, §922 (g)4
- 42 „Jestliže pro vady, jež se mohou přihodit mimo obvyklý běh přírody, někdo nedospěje k takovému stupni rozumu, aby v něm mohl být pokládán za schopného znát zákon a tak žít v rámci jeho pravidel, ten není nikdy schopen být svobodným člověkem, tomu není nikdy nechána volnost rozhodovat o své vlastní vůli (protože nezná jejích mezí, nemá rozum, jejího vlastního vůdce), nýbrž je podržován pod poručenstvím a řízením jiných pro všechnen čas, pokud jeho vlastní rozum je neschopen tohoto úkolu.“ *Locke*, str. 63
- 43 V roce 2015 bylo 47,4% vražd a 48,4% veškeré násilné trestné činnosti spácháno recidivisty. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2015: (ve srovnání s rokem 2014) Praha, 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-2015-pdf.aspx>, str. 95
- 44 „Pokud jde o frekvenci dosavadních odsouzení, tak během své kriminální dráhy více jak 60 % zkoumaných pachatelů násilné trestné činnosti stálo (ještě před svým posledním odsouzením) před soudem již vícekrát jak 5krát (62,5 %, 20 osob).“ MAREŠOVÁ, Alena et al. *KRIMINÁLNÍ RECIDIVA A RECIDIVISTÉ: (charakteristika, projevy, možnosti trestní justice)* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/394.pdf>, str. 176
- 45 „...členské státy (povolí) nabývání a držení střelných zbraní pouze osobám, které (...) nepředstavují nebezpečí pro sebe, veřejný pořádek ani veřejnou bezpečnost. Odsouzení za úmyslný násilný trestný čin se považuje za příznak, že takové nebezpečí existuje.“ *Směrnice 2008/51/ES*, Článek 5 odst. B
- 46 Americká federální legislativa zakazuje držení střelné zbraně osobám odsouzeným za čin, u kterého zákon umožňuje uložit trest vyšší než 1 rok. Zákaz je trvalý, ale lze ho soudně zrušit. *Gun Control Act*, §922 (g)1
- 47 Český zákon o zbraních a střelivu zakazuje trvale držení zbraní pachatelům závažných úmyslných zločinů, za které byli potrestáni více než 12 lety vězení. U méně závažných úmyslných zločinů zákon stanovuje „promlčecí dobu“ v délce 3 – 20 let, podle délky původního trestu, počítáno od konce výkonu trestu. *Zákon o zbraních a střelivu*, §22 – Bezúhonnost fyzické osoby
- 48 „Žádný člověk se nikdy nevzdal své svobody pouze pro veřejné dobro. Takové představy existují pouze v románech. Každý jednotlivec si přeje mít výjimku z úmluv, které vážou zbytek lidstva. (...) Byla to tedy nezbytnost, co přimělo lidi vzdát se části své svobody. Je proto jisté, že každý je ochoten ve veřejném zájmu obětovat tak málo, kolik jen lze – pouze tolik, aby to přimělo ostatní jeho svobodu hájit. Tyto nejmenší části dohromady tvoří právo trestat; cokoli nad to není spravedlnost, ale její zneužití.“ *Beccaria*, kap. 2 – O právu trestat
- 49 „Pouze zákon smí určit, jak má být zločin potrestán; a oprávnění vydávat trestní zákony náleží pouze zákonodárci, který reprezentuje společnost sjednocenou společenskou smlouvou. Žádný úředník (který je také členem společnosti) proto nemůže uložit jinému členu společnosti trest, který není určen zákonem.“ *Beccaria*, kap. 3 – Důsledky předchozích principů
- 50 „Suverén, který zastupuje samotnou společnost, smí pouze vydávat obecně závazné zákony; nepřísluší mu však posuzovat, zda konkrétní osoba porušila společenskou smlouvu, a zda za to zaslouží trest. Jsou zde totiž dvě strany – na jedné straně suverén tvrdící, že došlo k porušení smlouvy, a na druhé obviněná osoba, která to popírá. Je proto nutné, aby tento spor rozhodla třetí osoba, tedy soudce či úředník, proti jehož rozhodnutí by nemělo být odvolání, a toto rozhodnutí by mělo spočívat v pouhém potvrzení či popření žaloby.“ *Beccaria*, kap. 3 – Důsledky předchozích principů

-
- 51 „Je-li možno dokázat, že krutost trestu, ač není přímo v rozporu s veřejným zájmem či účelem trestu (tj. prevencí zločinu), je přesto zbytečná, pak je taková krutost v rozporu se vznešenými ctnostmi, plynoucími z osvětleného rozumu, který káže suverénovi, aby lidem vládl raději ve svobodě a spokojenosti než v otroctví. Bylo by to také porušením spravedlnosti a společenské smlouvy.“ *Beccaria*, kap. 3 – Důsledky předchozích principů
- 52 „Soudci v trestní justici nemají právo interpretovat trestní zákon, protože nejsou zákonodárci ... Pokud by soudce měl brát do úvahy nedokonalost zákona, nebo činit jakékoli další úvahy, vneslo by to do práva nejistotu.“ *Beccaria*, kap. 4 – O výkladu zákonů
- 53 „V zájmu lidstva není pouze to, aby nebyly páčány zločiny, ale také aby jich bylo páčáno tím méně, čím jsou závažnější. Prostředky legislativy k prevenci kriminality by tedy měly být tím silnější, čím větší škodou společnosti zločin hrozí, a čím je motivace k jeho spáchání vyšší. Proto by měl být stanovena jistá úměra mezi zločinem a trestem.“ *Beccaria*, kap. 6 – O úměře mezi zločinem a trestem
- 54 „Smyslem trestu tudíž není nic jiného, než zabránit pachateli v dalším poškozování společnosti, a odradit ostatní od páčání obdobných přečinů.“ *Beccaria*, kap. 12 – O účelu trestání
- 55 *Zákon o zbraních a střelivu*, §20 – Zdravotní způsobilost pro vydání zbrojního průkazu. Podrobněji viz *Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 493/2002 Sb. o posuzování zdravotní způsobilosti k vydání nebo platnosti zbrojního průkazu a o obsahu lékárníčky první pomoci provozovatele střelnice*. Dostupné online: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=54031&nr=493~2F2002&rpp=15#local-content>
- 56 Hobbes odvozuje rovnost lidí z toho, že i nejslabší dokáže nějakým způsobem zabít i toho nejsilnějšího. *Leviathan*, str. 87
- 57 Taková opatření – tedy zákaz nošení a manipulace se zbraní pod vlivem alkoholu a zákaz držení zbraní pro osoby závislé na alkoholu – obsahuje i český zákon. *Zákon o zbraních a střelivu*, §23 odst. b) – Spolehlivost fyzické osoby, a §29 odst. 3 b) – Povinnosti držitele zbrojního průkazu
- 58 Např. podle českého zákona musí držitel prokázat znalost předpisů týkajících se použití zbraní, konstrukce zbraní a první pomoci. *Zákon o zbraních a střelivu*, §21 – odborná způsobilost
- 59 “Neznalost zákona přírody nikoho neomlouvá, protože u každého, kdo se naučil používat svého rozumu, se předpokládá povědomí, že nikomu nesmí činit nic, co by nechtěl, aby se činilo jemu. Proto se člověk dopouští zločinu všude, kde činí něco, co se tomuto zákonu přičí.“ *Leviathan*, str. 203
- 60 „Právě tak je neznalost dobrou omluvou, nebyl – li politický zákon vlastní země vyhlášen natolik dostatečně, aby se s ním mohl seznámit, kdyby chtěl, a jednání se nepřičí zákonu přírody.“ *Leviathan*, str. 203
- 61 Většina lidí například nemá tušení, že zákon o zbraních a střelivu se vztahuje i na vzduchovky, včetně některých zvláštních povinností.
- 62 “Pokud se této moci používá k prospěchu společenství a ve shodě s důvěrou k vládě a s účely vlády, je tato moc nepochybnou prerogativou a nikdy není předmětem sporu. Neboť lid je velmi zřídka nebo není nikdy úzkostlivý nebo přejemný v tomto bodě, a proto je dalek toho, aby zkoumal prerogativu, pokud v nějakém snesitelném stupni slouží užitku, pro nějž byla zamýšlena, totiž k dobru lidu a ne zřejmě proti němu.“ *Locke*, str. 126
- 63 “Praktická část zkoušky se skládá ze zjištění znalostí bezpečné manipulace se zbraněmi a střelivem a střelby na pevný cíl.“ *Zákon o zbraních a střelivu*, §21 – odborná způsobilost
- 64 ...členské státy (povolí) nabývání a držení střelných zbraní pouze osobám, které pro to mají řádný důvod“ *Směrnice 2008/51/ES*, Článek 5
- 65 Příkladem takové podzákoné normy, vymezujícím konstrukci „neškodné“ zbraně, může být: *Vyhláška o dovoleném výrobním provedení plynové zbraně, expanzní zbraně a střeliva: (370/2002 Sb.)*. *Portál veřejné správy*

[online]. Česká republika: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2002 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=53746&nr=370~2F2002&rpp=15#local-content>

- 66 „Pokud jde o jiné svobody, ty závisejí na mlčení zákona. V případech, kdy suverén nestanovil žádná pravidla, má poddaný svobodu jednat nebo se jednání zdržet podle svého uvážení.“ *Leviathan*, str.153
- 67 Typickým příkladem je Německo, kde je nošení nesmrtících zbraní omezeno a v některých případech podléhá povinnosti mít „malý zbrojní průkaz“ (Kleine Waffenschein), ale přece jen je umožněno. HANUŠKA, David. *Cestování se zbraní na území Německa, Rakouska, Švýcarska a Lichtenštejnska*. Praha: Leges, 2010. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-33-2.
- 68 Typickým příkladem takové situace je současná Česká republika, kde držení pepřového spreje není nijak omezeno, ale držení plynovky (zbraně vypadající jako reálná zbraň, vystřelující není nijak omezeno, ale držení plynovky (zbraně vypadající jako reálná zbraň, vystřelující dráždivou látku) je podmíněno svéprávností a věkem alespoň 18 let. *Zákon o zbraních a střelivu*, §7f, §15 (1)
- 69 Příkladem takové společnosti je současné Japonsko, kde i při tvrdé regulaci střelných zbraní stále existuje výjimka pro lovce. *Firearms-Control Legislation and Policy: Japan*. *Library of Congress* [online]. USA: The Library of Congress, 2015 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/law/help/firearms-control/japan.php>
- 70 Příkladem takové společnosti by mohly být americké státy 18. století – ve válce o nezávislost byla většina dělostřelectva v soukromém vlastnictví. Podle historických zdrojů byly například kolonistům v Concordu zabaveny „tři masívní kusy, pálicí čtyřadvacetiliberní koule, příliš těžké pro obranu, avšak velmi účinné proti opevnění, s dostatečným dostřelem pro ostřelování Bostonu z pevniny“ FISCHER, David Hackett. *Paul Revere's Ride*. USA: Oxford University Press, 1994. ISBN 0-19-508847-6.
- 71 „Velení nad vojskem totiž činí toho, kdo toto velení má, suverénem i bez jakéhokoli jiného pověření.“ *Leviathan*, str. 126
- 72 „Jestliže se však nepříteli vzdal, je vítěz, aniž by mu slíbil život, zavázán ho ušetřit za to, že se bezpodmínečně podrobil.“ *Leviathan*, str. 142
- 73 „Když vnitřní nebo vnější nepřítel dosáhnou ve válce konečného vítězství, takže branné síly už nejsou v poli a poddané nelze už dále udržovat ve věrnosti, je stát rozpuštěn.“ *Leviathan*, str. 231.
- 74 Např. český zákon definuje sportovní zbraň jako střelnou zbraň, určenou pravidly sportovní střelby pro národní a mezinárodní disciplíny.“ *Zákon o zbraních a střelivu*, Příloha -Vymezení zbraní a střeliva, Část první - Druhy zbraní, bod 18.
- 75 „Pro branné, výukové, sportovní a lovecké účely anebo v případech hodných zvláštního zřetele (zde instrukce uvádí jako příklad držení signálních pistolí Horskou službou pro záchranné akce) mohla okresní správa SNB povolit organizacím držení nejvýše 30 kusů malorážek a 10 kusů kulových zbraní ostatních druhů. Držení většího než uvedeného počtu zbraní mohla okresní správa SNB povolit na základě doporučení rady obrany krajského nebo okresního národního výboru nebo nadřízené organizace/orgánu.“ SEDLÁČEK, Petr. *Právní úprava držení a nošení zbraní v letech 1945 – 1989*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce JUDr. Pavel Salák, Ph.D. (dále jen SEDLÁČEK)
- 76 „Dále byly z povinnosti odevzdat zbraně vyjmuty lovecké zbraně a k nim patřící munice v počtu do 5 zbraní a do 50 ks nábojů (vše nad tento limit se již muselo odevzdat), pokud byl jejich majitel držitelem platného zbrojního pasu a honebního lístku“. SEDLÁČEK
- 77 Locke sice uvádí, že volně žijící zvíře náleží všem, jako příklad však uvádí rybu chycenou v oceánu a jelena uloveného Indiánem, tj. jde o lov na nezabrané půdě. Lov na půdě, která má majitele, byl již v té době považován za pytláctví.
- 78 K nošení zbraně v Rakousko-Uhersku byl třeba zbrojní pas, který se vydával „osobám nepodezřelým“. Krom toho byly zákonem vymezeny poměrně široké vrstvy obyvatelstva, které zbrojní pas k nošení zbraní nepotřebovaly, např.

---

myslivci nebo členové střeleckých spolků. SEDLÁČEK

- 79 Čtrnáct amerických států umožňuje (k datu odevzdání této práce) nošení legálně držené zbraně bez povolení. Constitutional Carry. *Gunlaws.com* [online]. USA: Bloomfield Press, 1995 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.gunlaws.com/ConstitutionalCarryIndex.htm>
- 80 „Ke zbrani zapovězené počteny buďtež i nástroje všeliké, jichž původní a přirozená forma zúmyslně jest změněna, aby se jimi tíže poraniti mohlo, jakož vůbec všeliký nástroj ukrytý, k útokům zákeřným příhodný, který podle povahy své ustanoven není ani k provozování umění nějakého nebo nějaké živnosti, ani k domácí potřebě“ §2 císařského zbrojního patentu. SEDLÁČEK
- 81 V tomto směru může být příkladem současná Česká republika (zakázány jsou pouze maskované střelné zbraně a střelné zbraně se zvýšenou ranivostí, ale jiné typy útočných či maskovaných zbraní zakázány nejsou). *Zákon o zbraních*, §4 – Zbraně kategorie A
- 82) V Itálii je například zakázána nejběžnější pistolová ráže 9mm Luger pro civilní použití s odůvodněním, že jde o „válečnou ráži“. In: *Decreto legislativo 26 ottobre 2010 n 204 - Norma attuazione direttiva armi + Circolare*. Itálie, zákon č. 204/2010. <http://www.earmi.it/diritto/leggi/decreto%20legislativo%202010.htm>
- 83 Příkladem může být Česká republika, která povoluje držení jakýchkoli vojenských zbraní, které nepatří mezi zakázané z jiných důvodů (zvýšená ničivost, automatická funkce atd.) *Zákon o zbraních*, §4 – Zbraně kategorie A
- 84 Federal Assault Weapons Ban: Legal Issues. *Federation of American Scientists* [online]. Washington D.C., USA: Federation of American Scientists, 2013 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://fas.org/sfp/crs/misc/R42957.pdf>
- 85 Viz 84.
- 86 *An Updated Assessment of the Federal Assault Weapons Ban: Impacts on Gun Markets and Gun Violence, 1994-2003: Report to the National Institute of Justice*. US Department of Justice, Washington D.C., United States 2004. Dostupné také z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/204431.pdf>
- 87 Například “Gun-Free School Zones Act of 1990” zakazuje vstup se zbraní do školy pod trestem až pěti let vězení, 5000 dolarů pokuty, nebo obojího. USA. Crime Control Act. In: . USA: US Congress, 1990, ročník 1990, číslo 3266. Dostupné také z: <https://www.congress.gov/bill/101st-congress/senate-bill/3266>
- 88 Q589: Are there any legal self defence products that I can buy? *Ask the Police* [online]. United Kingdom: UK Police, 2017 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://www.askthe.police.uk/content/Q589.htm>
- 89 KRÍŽOVÁ, Kristina. *Alkohol jako kriminogenní faktor*. Praha, 2009. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, 1. LF. Vedoucí práce Mgr. Jaroslav Šejvl.
- 90 „Náčelník policie může při vydání nebo obnovení povolení na držení vzduchovky přidat k povolení další podmínky (a v případě obnovení může přidat jiné podmínky než původní).“ In: *Air Weapons and Licensing (Scotland) Act 2015*. Police of Scotland. Dostupné také z: <http://www.legislation.gov.uk/asp/2015/10/contents/enacted>
- 91 Např. v ČR má držitel u jedné či dvou držných zbraní pouze obecnou povinnost je zabezpečit před ztrátou, krádeží či zneužitím. Na více zbraní již zákon specifikuje konkrétní požadavky. *Zákon o zbraních a střelivu*, §58 – Zabezpečení zbraní a střeliva
- 92 „Svoboda poddaného tedy tkví pouze v tom, co suverén při uspořádávání jeho činnosti dovolil, jako například ve svobodě kupovat a prodávat nebo uzavírat jiné smlouvy...“ *Leviathan*, str. 148
- 93 „Za třetí, nejvyšší moc nemůže vzít nikomu žádnou část vlastnictví bez jeho souhlasu.“ ... „Proto je omylem myslit, že nejvyšší nebo zákonodárná moc nějakého státu může činit, co chce, a libovolně nakládat se statky poddaného nebo vzít nějakou jejich část podle libosti.“ *Locke*, str. 112
- 94 Permanent Brady Permit Chart. *Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives* [online]. USA: Bureau of

---

Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives, 2017 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.atf.gov/rules-and-regulations/permanent-brady-permit-chart>

95 SEDLÁČEK

96 „Je-li trest stanoven již zákonem, podléhá stanovenému trestu, není-li stanoven, podléhá jakémukoli trestu.“
Leviathan, str. 204

97 *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu: Sněmovní tisk 198*. In: . Praha: Poslanecká sněmovna, 1999, ročník 1999, číslo 198. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=198>

98 *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu -EU: Sněmovní tisk 611*. In: . Praha: Poslanecká sněmovna, 2000, ročník 2000, číslo 611. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=611>

99 *Bezúhonnost jako podmínka pro získání zbrojního průkazu - právo na sebeobranu: Nález Ústavního soudu*. In: . Česká republika: Ústavní soud, 1999, ročník 1999, N 25/13 SbNU 177. Dostupné také z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-16-98>

100 *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu -EU: Sněmovní tisk 967*. In: . Praha: Poslanecká sněmovna, 2001, ročník 2001, číslo 967. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/en/sqw/historie.sqw?o=3&t=967>

101 *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu -EU: Sněmovní tisk 1071*. In: . Praha: Poslanecká sněmovna, 2001, ročník 2001, číslo 1071. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=1071>

102 *Střelecká revue*. Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2016, **2016**(7). ISSN 0322-7650. Rozhovor s europoslancem Pavlem Pocem: „Ty kulturní rozdíly jsou ale mnohem hlubší... naše diskuse se západními kolegy často dojde k otázce typu „a k čemu to ti lidi potřebují?“ a je velmi obtížné jim vysvětlit, že u nás se to prostě takhle nebere.“

103 Přehled možných dopadů revize evropské směrnice o zbraních. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prehled-moznych-dopadu-revize-evropske-smernice-o-zbranich.aspx>

104 Informace z výboru IMCO. *European Parliament* [online]. Strassbourg, France: European Parliament, 2016 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://gunlex.cz/clanky/hlavni-clanky/2551-informace-z-vyboru-imco> . Videozáznam jednání: <http://web.ep.streamovations.be/index.php/event/stream/161129-1000-committee-imco>

105 *Novela ústav. z. o bezpečnosti České republiky: Sněmovní tisk 1021*. In: . Praha: Poslanecká sněmovna, 2017, ročník 2017, číslo 1021. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=1021&O=7>

106 DVA POHLEDY: Má mít každý zbraň, aby zastřelil teroristu? *Deník.cz* [online]. Česká republika: Vltava Labe Media, 2017 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/dva-pohledy-ma-mit-kazdy-zbran-aby-zastrelil-teroristu-20170114.html

107 *Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky*. In: . Praha: Poslanecká sněmovna, 1998, ročník 1998, číslo 110. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/docs/laws/1998/110.html>

108 Ústavně právní výbor (garanční) návrh doporučil poměrem 10 hlasů pro, 0 proti, 1 zdržení. Výbor pro bezpečnost

---

(poradní) návrh doporučil v poměru 10/1/0. Poslanecká sněmovna jej schválila 139 hlasy.

Použitá literatura

- Hobbes, Thomas. *Leviathan*. Praha. OIKOMENH. 2009.
- Hobbes, Thomas. *Man and Citizen*. USA, Indianapolis. Hackett Pub. 1991.
- Locke, John. *Druhé pojednání o vládě*. Praha. Svoboda. 1992.
- Beccaria, Cesare. *An essay on crimes and punishments*. USA, Philadelphia. 1997
- Frey, Barbara. *Prevention of Human Rights Violations Committed with Small Arms and Light Weapons*. OSN. 2006
- Kratochvíl, Vladimír. *Trestní právo hmotné*. Praha. C. H. Beck. 2012
- Ministerstvo vnitra. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2015*. Česká republika. 2016
- Marešová, Alena et. al. *Kriminální recidiva a recidivisté*. Praha. 2011
- Hanuška, David. *Cestování se zbraní na území Německa, Rakouska, Švýcarska a Lichtenštejnska*. Leges. Praha. 2010
- Fischer, David Hackett. *Paul Revere's Ride*. Oxford University Press. USA. 1994
- Sedláček, Petr. *Právní úprava držení a nošení zbraní v letech 1945 – 1989*. Brno. Masarykova univerzita. 2010
- US Department of Justice. *An Updated Assessment of the Federal Assault Weapons Ban*. USA, Washington. 2004
- Křížová, Kristina. *Alkohol jako kriminogenní faktor*. Praha. Univerzita Karlova. 2009
- Karásek, David. *Na střelnici s europoslancem (Střelecká revue 7/2016)*. Praha. Pražská vydavatelská společnost. 2016
- Dienstbier, Jiří / Černochová, Jana. *DVA POHLEDY: Má mít každý zbraň, aby zastřelil teroristu?* Česká republika. Vltava Labe Media. 2017
- Fischetti, Antonio. *Bien sûr; on s'engueulait, à 'Charlie'*. Francie. Télérama. 2015
- SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2008/51/ES o kontrole nabývání a držení zbraní*. Evropská Unie. 2008
- Zákon č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu*. Česká republika. 2002
- Gun Control Act of 1968*. USA. 1968
- Vyhláška č. 493/2002 Sb. o posuzování zdravotní způsobilosti k vydání nebo platnosti*

zbrojního průkazu a o obsahu lékárničky první pomoci provozovatele střelnice. Ministerstvo zdravotnictví ČR. 2002

Vyhláška č. 370/2002 Sb. o dovoleném výrobním provedení plynové zbraně, expanzní zbraně a střeliva. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. 2002

Decreto legislativo 26 ottobre 2010 n 204 - Norma attuazione direttiva armi + Circolare. Itálie. 2010

Crime Control Act. USA. 1990

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Česká republika. 1998

Air Weapons and Licensing (Scotland) Act. UK. Police of Scotland. 2015

Guide on Firearms Licensing Law. United Kingdom. UK Home Office. 2014

Firearms-Control Legislation and Policy: Japan. USA. Library of Congress. 2015

Constitutional Carry. USA. Bloomfield Press. 1995

Federal Assault Weapons Ban: Legal Issues. USA. Federation of American Scientists. 2013

Q589: Are there any legal self defence products that I can buy? United Kingdom. UK Police. 2017

Permanent Brady Permit Chart. USA. Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives. 2017

Bezúhonnost jako podmínka pro získání zbrojního průkazu. Česká republika. Ústavní soud. 1999

Přehled možných dopadů revize evropské směrnice o zbraních. Česká republika. Ministerstvo vnitra. 2017

Informace z výboru IMCO. Praha. Lex z.s. 2016

Videozáznam jednání výboru IMCO. Francie, Strassbourg. Evropský parlament. 2016

Stenografické záznamy jednání. Česká republika. Poslanecká sněmovna. 1999 - 2017